

Uqal̄hich Aglaani Matthew-ŋum

Sivulliani Jesus Christ-ŋum

- 1** ¹Uvva ukua aglanich sivullianiñ Jesus Christ-ŋum, kinjuvianupluni David-miñ Abraham-miñlu.
- ²Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.
- ³Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakanak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapaŋa Ram-ŋum.
- ⁴Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.
- ⁵Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m
nuliagaluani.
- ⁷Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.
- ⁸Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,
- ⁹Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.
- ¹⁰Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,

Manasseh-li aapagigaa Amon-ɲum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ɲum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ɲum aniqataiñļu. (Ukua taimani
Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaunjanikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ɲum,
Shealtiel-aasiin aapagigaa Zerubbabel-ɲum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ɲum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ɲum,

Eliakim-li aapagigaa Azor-ɲum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ɲum,

Zadok-li aapagigaa Achim-ɲum,

Achim-li aapagigaa Eliud-ɲum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ɲum,

Eleazar-li aapagigaa Matthan-ɲum,

Matthan-li aapagigaa Jacob-ɲum,

¹⁶ Aasiin Jacob aapagigaa Joseph-ɲum, uijan Mary-m, taamna Mary
Jesus annivigikkaɲa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiñaasiin kiɲuviaɲiich aullaɲniiplutin Abraham-miñ David-mun-
aglaan akimiaguutailauniqsut, sulii aullaɲniiplutin David-miñ iñuich
aullautrauhatnunaglaan Babylon-mun kiɲuviaɲiich akimiaguutailaup-
miñiqsut. Aasiili iñuich aullautrauhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut
kiɲuviaɲiich aniñhanunaglaan Christ-ɲum.

Aniñiɲa Jesus Christ-ɲum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ɲum aniñha itnaiiplugu inniqsuq. Aakaɲa Mary
nuliaksrausutiyanikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuɲiniq-
suq siɲaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiin uiksrautaa
Joseph nalaunɲaruuniqsuq. Iñisimagaa katchuutikisrani Mary-mik
nalaunɲaitkisilaɲa, aglaan kanɲusaaguninñigaa iñuɲnun. Taatnamik
sivunniɲniqsuq avitchukɲugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiɲa isumaa-
luktitlugu Atangum isaɲulgan sagviutiniɲaa siññaktukun nipliqhuni,
“Joseph, kiɲuviaɲigaatin David-ɲum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniɲ-
ñiaqniplutin atakkii siɲaiyaupkaɲaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iɲniqagisiruq.
Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsugisigai iñuɲni killuqsautinñiñ.”
²² Tamatkua iluqatin atuumarut taniqsaqɲugu Atangum uqauttutigikkaɲa
tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna aɲutituqsimaichuaq siɲaiyauniaqhuni iɲniqagisiruq.

Iñuich taiguutiqaɲisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ɲum itiqami
taimma ilaqatikisraqtaagigaa Mary isaɲulgan Atangum uqauttutaagun.

25 Ilaksianjĩnĩgaa igĩnĩqalhanunaglaan; aasiĩ Joseph-ŋum atchiġĩgĩgaa Jesus-mik.

Puqiksaat Aġutit Agġiqsut Kivaknamiĩ

2 ¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialġuħani, aġutit puqiksaat tikiĩnĩqsut Jerusalem-mun, apiq-sruqtuqhutiŋ, ² “Sumiimma aniva umialġat Jew-ŋuruat? Tautukkikput uvlugianja kivaknamiĩ, taatnaqhuta agġiqsugut sitquġvigityaqtuaġlugu.” ³ Umialġum Herod tusaakamiuŋ taamna isumaalutħaŋniqsuq iluqatiŋlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaġlugich iluqaisa qaukħiŋich agaayuliqsit aglaliqirit, iliŋich apiqsruġnĩgai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniĩnĩaqmagaan. ⁵ Iliŋisa kiuniġaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglaġatigun ittuq,

⁶ ‘Iĩuich iĩuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m, kamanaiĩnĩqsraunuruasii akunġatni iĩuiĩ Judah-m, ilipsitĩnĩ sivulliuqti agġiġisiruq aġalatchityaqtuaġuni iĩugikkamnik Israel-ŋum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atanġum nalunautchipluni puqiksaat aġutit tikisinnĩgai, ilit-chuġiviginiallapiaġlugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Ilitchuġianikamiuŋ Bethlehem-muquniġai nipliħuni, “Aullaġusi pakallapiaqsuŋ ililgauraq, aasiĩ paqitkupsiuŋ ilitchuġipkaġumagipsit-ŋa. Uvaŋaptuuq utlakkumagiga sitquġvigityaqtuaġlugu.” ⁹ Taavrumiŋa umialġum uqautianikmatinĩ aullaġniqsut. Tautuŋniġaat uvlugiaq qiniikkaqtiŋ kivaknamiĩ. Sivulliuksaunqsut uvlugiam nutqaġniaħhanunaglaan inimun ililgauram nayukkaŋanun. ¹⁰ Tautukamitruŋ uvlugiaq quviat-challapiaġniqsut. ¹¹ Isiqħutiŋ tupiġmun tautuŋniġaat ililgauraq aakaŋalu Mary. Sitquġviginiġaat sivuġaanun ililgauraq. Aŋmaġniġaich akisuruagikkatiŋ qaitchipluġuasiĩ maniŋniik kaviqsaaŋik tipraġiksautinigli, frankincense-nik suli myrrh-nigli. ¹² Aasiĩ kilikkaunqsut siĩnaktukun utiquŋitlugich Herod-mun. Tavra aiĩnqsut atlakun apqutikun.

Pigruġniġat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaaniġmata isaġulga atanġum sagviġniqsuq Joseph-mun siĩnaktukun nipliħuni, “Makillutin. Pigruutiŋ ililgauraq aakaŋalu Egypt-mun, aasiĩ taamaniitħumausi uvamnun uqautiniaħapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakaŋniġaa ililgauraq tuqquħluglu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakaŋalu unnuami Egypt-mun.

¹⁵ Immigĩniqsuq Atanġum uqaututigikkaŋa tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miĩ tuġlugiga Igĩgaa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaħhanunaglaan Herod-ŋum.

Nukatpiaġruurat Tuqūaqtaurut

¹⁶Herod iļitchuġikami saglutaqtilaaġmiñik puqiksaanun aġutinun qinnallapiaġniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqtuplugich nukatpiaġruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malġuġnik nutautluktuatlu, atakkii iļitchuġiplugu puqiksaat aġutit uqautigikkaġat uvlugiam sagviļhagun. ¹⁷Uqautturaauq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸“Nipi tusaġnaġniqsuq Ramah-mi qiaruaq kiġuvġupluni.

Rachel-ġum qianigai qitunġaurani arayunaiqhuniunniñ atakkii qitunġaġich iluqatiġ tuqplutiġ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹Herod tuquanikman isaġulga Atanġum sagviġñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰“Makillutin aullautiuġ iļilgauraq aakaġalu nunaġanun Israel-ġum. Taipkua tuqqtchiñiaqtuat iļilgauramik tuqurut.” ²¹Makitluni aullautiniġaa iļilgauraq aakaġalu nunaġanun Israel-ġum. ²²Aglaan tusaakamiuġ Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchaġniqsuq aullaġiksraġmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullaġniqsut nunaġanun Galilee-m. ²³Aasiñ iñuuniagaqsiplutiġ nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqaġisiruq Nazareth-miumik.”

Quliaqtuaļha John Paptaaqtitchirim

3 ¹Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuaġniqsuq iñuilaami Judea-mi, ²uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aġaa-yuqautaa qalliruq.” ³Taamna John ilaġuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaġa nipliġhuni,

“Iñuk tuqġiraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiuġ apqutiksraġa Atanġum, naļġuġlugu tumiksraġa.”

Isaiah 40:3

⁴John atnuġaaqāġniqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiġmik tap-siqaqhuni, niqiqaqhuni pigliġianik suli igutchaich siġñaqtaalliaġitiñik nanipayaaq paqitchumiġ. ⁵Iñuich utlaġniġaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuuġan Jordan-ġum ittuat. ⁶Iñuich quliaġiniġaich killuqsautitiġ aasiñ John-ġum paptaaġniġai kuuġani Jordan-ġum. ⁷Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ġuruat Sadducee-ġuruatlu utlautiruq paptaaġvianun uqautiniġai, “Tuqunaliktun nimigiātun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agġiġñiaqtuamiñ qinnautaa-

niñ? ⁸Qiniqtittitchi iñuuniaħapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹Suli isumaniqaasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqagtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyağañniñ makunakña Agaayyun iñiqsiħhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰Ipiğautaqaqtuaq kipriħhiñaağtuqtuq napaaqtunik kañijisigun. Napaaqtupayaaq asirritłaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniğmun.

¹¹“Iłumun paptaağipsi imiğmik isummitqilğimun, aglaan aqupkun agğiğisiruq kamanatluktuaq uvañniñ. Nakuuñitçuña saagaħiksramnik aluğutiknik. Paptaağisigaasi Ipqitçuamik Irrutchimik suli ikniğmik. ¹²Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiağukługich mukkaaksrat sanikłunñiñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigłuağmiñun, aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴Aglaan John-ñum paptaağunıtkaluagaqsiñiğaa uqautiplugu, “Ivich paptaaqtaksrağigaluagikma. Suvaata utlautivich uvañnun paptaaquplutin?” ¹⁵Aglaan Jesus kiuniğaa, “Nakuuruq. Taamna taatnağuptigu tañiğñiagikpuk iluqaan Agaayyutim injaña.” John taatna piyumaliğñiqsuq. ¹⁶Jesus paptaakkaunjanikami mayuğniqsuq imiğmiñ. Aasiñ qilak añmaqñuni tautuñiğaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tiñmiağruuratun mitłuni ilaanun. ¹⁷Aasiñ nipi qilañmiñ nipliğñiqsuq, “Taamnatavra piqpagikkağa Iğñiğa. Qyalisimaagaaña.”

Jesus-ñum Aniqusaaqsiulħa

4 ¹Taatnaanikman Ipqitçuam Irrutchim sivulligñiğaa Jesus iñuiłaa-mun uuktuqaqsiutyaqtitlugu tuunğagmun. ²Aasiñ uisuraaqñuni malğukipiani uvluni unnuaniłu niğisuligñiqsuq. ³Uuktuqaqtichirim utlakamiuñ uqautiniğaa, “Iğñiğipiaqpatin Agaayyutim makua uyağaiç qaqqağtuqtikich.” ⁴Aglaan Jesus kiuniğaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani, ‘Iñuk iñuuniañitçuq niqilħhiñakun aglaan uqałpayaatigun aniruatiğun qanğaniñ Agaayyutim.’” ⁵Tavrani tuunğaum aullautiniğaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakługu qutchiñiqsrañanun nuvukkañan agaayyvikaupam, ⁶uqautiplugu, “Iğñiğipiaqpatin Agaayyutim nutigiagiñ. Aglausimaruq,

‘Tiligisigai isağuligikkani munağitqulutin.

Argagikkağmiknik akigağisigaatin.

Atniñitçumaittin isigaktin uyağañnun.’”

Psalm 91:11, 12

⁷Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuagumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸Tuunğaum aullautiqilğiñiğaa Jesus qutçilħa-

piaqtuamun iggimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaaniñik nunam kamanautinjitñiglu. ⁹Uqautiniġaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquġvigigupña sivumnun.” ¹⁰Jesus-ġum kiuniġaa, “Tuunġaaq, piigiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan agaay-yuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹Tavra tuunġaum uniñniġaa, aasiñ isaġulgich tikiñniġaat savautityaqługu Jesus.

Jesus-ġum Aullaġniġaa Savaani Galilee-mi

¹²Jesus-ġum tusaakamiuġ John isiqtauniplugu aullaġniqsuq Galilee-mun. ¹³Unitługu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunañakni Zebulun-ġumlu Naphtali-mlu. ¹⁴Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksiriqiri Isaiah,

¹⁵“Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ġumlu Naphtali-mlu tuñaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-ġum, Galilee-mi nunañatni Jew-ġuñitchuat,

¹⁶tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuñiġaat kamañtuq qauma, aasiñ qaumam qaggutiniġai iñuuniaqtuat taġġañani tuqułhum.”

Isaiah 9:1,2

¹⁷Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ġum aullaġniñniġaa quliaqtuañi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayyuqautaa qalliruq.”

Jesus-ġum Tuqłuġniġai Sisamat Aqaluñniaqtit

¹⁸Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautuñniġik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñniaqtauplutik. ¹⁹Uqautiniġik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañniġisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.”

²⁰Tavrauua Simon-ġum suli Andrew-m uniñniġaik kuvratik malikługuasiñ. ²¹Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaaqługu narvaqpaña Galilee-m. Tautukmiñniġik aniqatigiik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, ikimmi-ruak umiami aaparinlu Zebedee iłaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ġum tuqłuġniġik maliqupluni. ²²Tavrauua uniñniġaak umiaqtik aaparinlu malikługu Jesus.

Jesus Iļisautriruġlu, Quliaqtuaqsriruġlu, Iħuaqsriruġlu

²³Jesus kukiłuñniqsuq iluqaani Galilee-mi, iļisautripluni Jew-ġu-ruat katraġvinjitñi suli quliaqtuaġiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayyuqautaata, mavruuqługiļlu iñuich atniġñautipayaaniñik.

²⁴Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ġum, aasiñ iñuich tikiutruġniġaich atniġñapayaaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu, iłañich irrusiqłuqaqhutiñ qiiqsruqtaqhutiñlu suli avatinich tuquñaplutiñ.

Jesus-ŋum mavruuǵniǵai iluqaitñik. ²⁵Iñugiaktuat iñuich malijni-
 ǵaat, agǵiqhutiŋ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atilingmiñ
 Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, sulı nunamiñ iglʷani ittuum
 Jordan-ŋum kuŋjan.

Jesus-ŋum Quliaqtuałha Iǵǵimi

5 ¹Jesus-ŋum qıñiqamigich iñugıallapiaqtuat mayuǵniqsuq qimigaa-
 mun, aquvitluniasii. Malıǵuaqtai Jesus-muŋniqsut.

Quviasuutipiaǵatat

- ²Ilaan ilisautiaqsiñiǵai nipliqhuni,
- ³Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriruat inuqsraǵimiknik
 irrutchikun,
 atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigıaat.
- ⁴Quvianamiurut tamatkua kinuvǵuruat,
 atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- ⁵Quvianamiurut tamatkua piisaanǵitchuat,
 atakkii nunapayaaq pigigisigaa.
- ⁶Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunǵaruahıgmik,
 atakkii Agaayyutim pisuiqsimaaqtitkisigai.
- ⁷Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat,
 atakkii Agaayyutim nagliktuǵisipmigai.
- ⁸Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitchuamik,
 atakkii qıñiǵisigaa Agaayyun.
- ⁹Quvianamiurut tamatkua tutqıutiqaqıtichiruat akunǵatni iñuich,
 atakkii Agaayyutim taiguutiqaǵisigai qitunǵaǵmiñik.
- ¹⁰Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiplugu
 nalaunǵaruahıq,
 atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigıaat.
- ¹¹Quvianamiurusi piinılaqsruutigikpasi sulı piyuagusi sulı niplialutin
 qanusipayaanik pigiıtchuanik ilipsigun sagluturuagıłusi pisigilugu mali-
 ǵuaqtalıqsi uvamnun. ¹²Quviatchapiaǵataǵıitchi atakkii kamaŋaqtuq
 akılıusiaksraqsi ittuaq qılaŋmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taip-
 kua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Taǵıutunlu Qaummaqtunlu

¹³“Ilipsi taǵıuǵıgaasi nunam. Taǵıuq taǵıuǵniıgumi qanuǵuni
 taǵıuǵniıtqikkisiva? Atuǵumiñaiqsuq aglaan igitaksraǵıłhiñaqtuq tut-
 miǵaǵuqhuni iñuŋnun. ¹⁴Nanıǵıgaasi nunam. Nunaaqııq nappakkauruaq
 qimigaa mun iriqsimatlaıtchuq. ¹⁵Kisupayaam ikitnamiuŋ naniq ilitłait-
 kaa ataanun utkusium aglaan naniqagvıŋmun qaummatautlasıplıgu

tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivu-
 gaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsı, aasiñ kamaksruaqsilugu
 aapari ittuag qılañmi.

Jesus İlisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷“Isumanasi aggiñilunıa piyaqqugıağlugich maligutaksranı
 Moses-ñum naagaqaa ilisauttutınıch sivuniksiriqirit. Aggiñitçunıa piyaq-
 qugiaglugich aglaan tañgiaglugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qılaglu nunalu
 piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqna-
 gu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiñ
 ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiñ-
 ñiqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuyautaani. Aglaan
 kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaqup-
 lugich, taamna iñuk taiguutiqağısiruq kamañaqtuamik ukunakña iñuñniñ
 Agaayyutim añaayuyautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunjaruañıqsı
 nakuutluñitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suura-
 mikunniñ isigumiñaitchusi añaayuyautaanun Agaayyutim.

Jesus İlisautriruq Qinnautiñikun

²¹“Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun iñilgaan, ‘Iñuağniaqnak’.
 Kiñapayaaq iñuaqtuag tikiutraugısiruq atanniivıñmun. ²² Aglaan
 uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruaq aniqatmiñik tikiutraugısiruq atan-
 niivıñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun suksraunıññiplugu
 tikiutraugısiruq uqaqsittaagvıñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag ani-
 qatmiñun kinnaunıplugu tikiutraugısiruq ikniñanun anasiññuqsagvium.
²³ Taatnamik, aatchuıtyağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun
 tunıllaqtuğvıñmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa
 ilipnun, ²⁴ unıllıgu aatchuutiksrautin sivuğanun tunıllaqtuğvium a-
 siiñ iluaqsıtyaqağlugı taimña akinautaa aniqatiupnun, aasiıli utigutin
 aatchuutigıtyağlugı aatchuutiksrautin. ²⁵ Akıllıgıkkapich uqaqsittaag-
 vıñmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qılamik piqatigıññaan apqutmi.
 Aatchuutigıvıyağaatın atannıqsuqtımun, aasiñ atannıqsuqtım qaiılutın
 qaunaksrimun isıqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Anıyumiñaiapiaqtutin
 kisanik akıliğuvich akıqsruutipnik ilaanun.

Jesus İlisautriruq Atlatuñikun

²⁷“Tusaamarusi itna uqaqsımaruamik, ‘Atlatuğniaqnak.’ ²⁸ Aglaan
 uqautigipsi, Kiñapayaaq qıñıqtuag ağnamik ikıgiplugu atlaturanık-
 tuq isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsuqtıpatin piğıluğı igırrıñ.
 Nakuutluñıaqtuq piyaqqugupku ilaviñga timivich uumakña iluqaan
 timivich igitauñksrañaniñ anasiññuqsagvıñmun. ³⁰ Suli taliqpium

argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirruḡ. Nakuutluḡniaqtuq piyaq-quḡupku argaḡhiḡan uumakḡa iluqaan timivich aullaḡiksraḡaniḡ anasiḡḡuqsagḡvḡmun.

Jesus Iḡisauriruuq Avitḡikun

³¹“Uqaqsimaruuqsuli, Kisupayaam avitkumiḡ ḡuliani qaitchiḡiḡ ḡglaa-mik nalupqinaḡutinik avinnikun. ³²Aglaan uqautigipsi, Aḡutim ḡuliani tuniqsimagaluḡḡaan ilaanun avitkumiḡ atlatuqtitkaa. Taamna avittuuq patchisauruuq. Suli aḡun ḡuliaqtuuq avittuamik atlatuqmiiḡ.

Jesus Iḡisauriruuq Akiqsruutigun

³³“Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruuq iḡugikkaptikḡun inḡiḡaan, Akiqsruqtagḡvich navinḡiaqnagu ḡglaan atuumayumagiiḡ akiqsruuti-gikkan iḡuḡḡun Atanḡum sivuḡaani. ³⁴Aglaan uqautigipsi, Sumiunniḡiḡ akiqsruḡumiḡaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaḡigaa, ³⁵naagalununakun atakkii iḡiqtuiqsiaqvigaa isigaḡmiḡun, naagalun Jerusalem-kun atakkii nunaaqḡigaa kamaḡtuam umialḡum. ³⁶Naagaqaa akiqsruḡumiḡaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkaḡumiḡaitkiḡ unniḡiḡ taaqsipkaḡlugu. ³⁷Taatnamik, aḡiḡḡiaḡvich aḡillapiagumuutin sulii naagaḡḡiaḡvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqathum iḡlatauruam tamatkuḡḡuḡa pigiitчуamitḡaḡtauruuq.

Jesus Iḡisauriruuq Akisaqtuḡikun

³⁸“Tusaamagiksi uqauttutauruuq, ‘Tri akisautiḡagḡi irimik, kiguttuuq kigutmun.’ ³⁹Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuḡniaqnagu iḡuum pimaḡtuktapatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrapiḡ alagumagiiḡ iḡluanik iqsrapiḡ. ⁴⁰Kisupayaam akiliipkaḡniaqpatin atnuḡaapnik uqaqsittaḡvḡmi pipkaḡumagiiḡ quppiḡaan. ⁴¹Sulii aḡuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmaḡmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiiḡ malḡuḡnik mile-laaknik. ⁴²Iḡuum iḡiqpatin sumik-tasamma qaitchumagiiḡ ilaanun. Suli iḡuk atugaksraḡukpan itigautipkaḡniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³“Tusaamagiksi itna uqaqsimaruuq, ‘Piqpagiyumagisi iḡuunia-qatiusi aasiḡiḡ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi sulii agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵Taatnaḡupsi qiniḡtitkiksi iḡuḡḡun iḡuaqqun atriḡlugu aapari qilḡḡi ittuuq, atakkii siqiḡiḡi siqiḡiḡaḡiksitkaa pigiitчуanunlu nakuuruanunlu sulii sialuktitlugu nalaunḡaruanunlu nalaunḡaitчуanunlu. ⁴⁶Piqpagiḡupsigik kisiitḡik tamatkua piqpaksigikkasi, suvaata akiḡḡak-taaḡḡiaḡpisi Agaayyutmiḡ? Taatnatun tax-siliḡirit pitḡapmiut. ⁴⁷Sulii

paglagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqagñiqpisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸Taatnamik nalaunjaruksraurusi atriługu aapagikkaqsi qıłanmi nalaunñallapiaqtuaq.”

Jesus İlisauriruu Nagliktuutitigun

6 ¹“Qaunagititchi savaagñiniaqasiuñ nalaunjaruakun savaaqsi qıñıiqusaaqsiñagusi sivugaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsi qıłanmiittuam akilıgumiñaitkaasi. ²Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutininik nipitusirağautiginiagich atriługich ukpiññuaqtit Jew-ñuruat katrağvinjitñi sulı tumitchiani kamasruqusaaqsiñaqhutıñ iñuñnun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ³Aglaan aatchuğuvich nagliktuutininik inuqsraqtuamun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu taliqpium argakpich savaañanik. ⁴Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qıłanmi qıñitlaruam supayaanik akilıusiaksritkisigaatin.”

Jesus İlisauriruu Agaayulikun

⁵“Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atriługich ukpiññuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutiñ katrağvinjitñi sulı saquvıñitñi tumitchiat qıñillañniaquplutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akilıusiaqaaniktut. ⁶Aglaan agaayutyagñiağuvich isıgutin inipnun taluluguasiñ sulı agaayuyumautin aapapnun qıñiğnaitchuamun. Aapavich qıñitlaruam nalunaqtuakun akilıgısisigaatin. ⁷Sulı agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautininik atriługich ukpiqtuanuñitchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaağisiñiplutiñ taklıługu agaayugumiñ. ⁸Tuvrautınasi, atakkii Agaayutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnasi ilaanun. ⁹İtna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qıłanmiittuatiin!

İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniılı añalatchiñhiñ iñupayaanik.

İñupayaaq nunami tupiksrıli pisuğıkkapnik
qıłanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluğagıkpan niqimik inuğıkkaptiknik.

¹² Sulı natqıgutıluta killuqsautiptiknik

natqıgutrisimaaqmatun tamatkua savamaqluutriruanik
uvaptiknun.

¹³ Sulı sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuğımun,
aglaan annautiluta pıgiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin saññipayaaqahutin kamanautiqahutinlu
isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqıgutıgupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qıłanmiittuam natqıgutıgisipmıgaasi. ¹⁵ Aglaan natqıgutıñitkupsigik iñuich

killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŋmiittuam natqigutyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus Iļisautriruq Uisauraañikun

¹⁶“Suli uisauraağupsi, qiññaqaqnasi ipiqtnaqsılısi ukpiŋŋuaqtitun. Qiññağiñlirağagnigaich kiiñnatiŋ qiñniqqusaalhiñnaqhutiŋ iñuŋnun ilinjitñik uisauraañigmikni. Uqautigipsi, akilįusiaqaaniktut. ¹⁷Aglaan uisauraağupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli igğuglugich kiiñasi; ¹⁸Qiñniqtılhiññağniaqasi iñuŋnun uisauraağusi aglaan Aapapsitñun qiñniğnaitchuamun, suli Aapapsi qiñniqtuam nalunaqtuakun akilįusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iļisautriruq Umialgutitigun

¹⁹“Tugvaiñasi umialgutinik marrumuŋa nunamun, qupilğullu qałhumlu piinğiqsakkanaun, suli tigliŋniaqtit siqumitchiplutiŋ tigliktuğvianun. ²⁰Aglaan tugvaisitchi annigikkapsitñik qilaŋmun qupilğullu qałhumlu piinğiqsağumiñaisaŋanun, suli tigliŋniaqtit siqumitchumiñaisaŋatnun tigliŋniağutiŋ. ²¹Atakkii annigipayaakkavich irvianu uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iļisautriruq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²²“Iri naniğigaa timim. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. ²³Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiniatutin. Aglaan qiñilguitchupku Agaayyun [kaŋiqsitłaiłutin pisułhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtiginiaqpa!”

Jesus Iļisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴“Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malğunŋnik aŋaayuqaqaguni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiñ piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluqnauqsimaagisiruq ilaqataanun aasiñ suksraağlugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu. ²⁵Taatnamik uqautigipsi, isumaaluŋniaqasi iñuułipsitñik, sumik nigigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnugaagisipmagaapsi. Uvva iñuułiq pitluktuaŋunŋitpa niqimiñ suli timi atnugaaniñ? ²⁶Qiñiqsigik tiŋmiurat siłami. Nautchirriitłaitchut naagaqaa kipritłaitchut tugvaiłutiŋlu siğluagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaŋmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuaŋunŋiñniqpisi tiŋmiuraniñ? ²⁷Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusilaagisivaun iñuułi? ²⁸Suli suvaata isumaalugagivisi atnugaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaŋatnik. Savatłaitmiut naagaqaa ukiłharritłaitmiut. ²⁹Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamanaqtigigaluaqhuni atnugaaqanŋiñniqsuq atriplugich piññaqnaq-

tuat nauriat. ³⁰Taatna Agaayyutim qaunagitlaniqqagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutinj ikniġmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inuġikkapsitñik. Ukpiqsriġikiññaqpat! ³¹Isumaalukasi itnaġusi, Sumik niġiñiaqpisa imiġutalu atnugaaqaġutalu? ³²Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuaq ilisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³Pakaaqqaagilugu Agaayyun aňalatchiruaq nalaunjaruañupluni umialiktun. Taatnaġupsi qaitchigisigipsi inuġikkapayaapsitñik. ³⁴Taatnamik isumaaluñiaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injmigun. Uvlulaat ikuiliiuġutiqaaniktut injmigulaa.”

Jesus Iļisauriruaq Atanniġikun

7 ¹“Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniġitchumagaasi. ²Atakkii atanniġupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliqutigiñitluġu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴Qanuġuvva uqautriñiaġniqich aniqatiupnun, ‘Piiġlaġu irriutañuluuraq irimiitan,’ qiñisunjaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵Ukpiñuaqtii, sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniaġiñli nalupqinaġluġu irriutaiqsġiksran aniqatvich iraaniñ. ⁶Qaiññaqasigij ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiagaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigij akisuruat sunjaurat sivuġaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaġaich isigañmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷“Inġupsi qaisaugisiruaq ilipsitñun, pakaaqaġupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu aňmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸Atakkii kiñapayaaq injiqsruqtuaq akuqtuigisiruaq, sulii pakaaqaqtuaq paqitchigisiruaq, sulii talu aňmakkaugisiruaq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹Kia igñiñi qaitchigisivaun uyaġaňmik injiqaan qaqquqtuġuguni? ¹⁰Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik injiqaan aqalaktuġuguni? ¹¹Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq qaitchiġiksraqsi nakuuruanik sunik qitunġaurapitñun, maataasuu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiaqiaqtuq nakuuruamik tamatkununa injiqsruqtuanun ilaanun. ¹²Qanusipayaatigun irrutitqusuuupsi atlanun iñuñun taatnatuntuuq irrutriyumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa iļisauttutinich sivuniksriqirit sulii maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³“Isiġitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaq piyaqquġviksramun añiruq, sulii tumi tasamuña qaġanaqtuq aasiñ iñuġiaktuat

igliǵvigiplugu. ¹⁴Aglaan paa sivuniqaqtuaq iñuulǵımun amisuurauraqtuq sulı apqun tasamıña qaǵanaıtchuq. Aasiıñ iñugiakisuurat paqıtkaat.”

Napaaqtuq İlisagıgaat Asiañıgıun

¹⁵“Qaunagıtıçı sivuniksriqıñıuaqtuanik utlauruqtuat ilipnun atnuǵaǵutıñ ipnaisun qaamiktıgıun, aglaan ilıumiktıgıun amaqqutun uǵıaǵnaqhutıñ. ¹⁶Asiañısıgıun ilısagıniagısi. İñuıch asiagıniagıuuvat asiaviññik kakıtııñnaniñ, naagaqaa aqpiññik kakıtıaǵnalıgaaniñ? ¹⁷Napaaqtuǵıksuaq naurıraqtuq asiagıksuanik, aglaan napaaqtuǵıılaq naurıraqtuq asiagııtchuanik. ¹⁸Napaaqtuǵıksuaq naurıtıaitchuq asiagııtchuanik, sulı napaaqtuǵııtchuaq naurıtıaitchuq asiagıksuanik. ¹⁹Napaaqtupayaaq asırrıtıaitchuaq asiagıksuanik kipikkauraqtuq igıtaupluniasıñ iknıǵmun. ²⁰Taatnamik asiñısıgıun ilıtchugıniagısi, ami iñuunıallauñhatıgıun.”

Qaǵaunniñ Nalunıǵıpsı

²¹“Kıñapayaaq uqaqtuq uvañnun, ‘Atanııq,’ isiǵumiñaitchuq añaauyqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupıksrıruat pisuñhanik aapam qılañmiıttuam. ²²Aqullıǵımi uvlumi iñugiaktuat iñuıch uqaǵısırut uvañnun, ‘Atanııq, sivuniksriqısuurugut atıǵıkkapkun anıtqataqıgıch irrusıqıııch sulı savaaqahuta iñugiaktuanik quvıqnaqtuanik.’ ²³Aasiıñ nalupqınaıǵıluǵu uqautıgısigıtka, ‘Piıgıtçı uvañniñ. İlisimañıññıǵıpsı, piǵıilıqırısii!’ ”

Malǵuk Tuppirik

²⁴“Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkunıña nipliıttutıgıkkamnik aasiıñ atuǵıgıch, atriqaqtuq puqıksaamik iñuñmik tuppiruamik uyaǵaum qaañanun. ²⁵Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtlutıñ, sulı anuqıǵruaǵuqman makıtalgupluni taamna tupıq ulǵunıññıqsuq, atakkıi turvıqahuni uyaǵañmik. ²⁶Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliıttutımnik atuumanıñamıgıch atriqaqtuq isumalguıtchuanik iñuñmik tuppiruamik qavıam qaañanun. ²⁷Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtlutıñ, sulı anuqıǵuqman makıtalguitıluni tupıq ulǵunıqsuq suksraunǵıllapiaqhuni.”

²⁸Jesus uqañaiqman taapkunıña iñugiaktuat iñuıch quvıǵusunıqsut ilısautıtaiñik. ²⁹Atakkıi Jesus-ñum ilısautıniǵai añalatchısqıqtuatun iñuktun, atrısunaqnağıch aglalıqırıt.

Jesus Mamıtıtırıuq Auyugaqtualıñmik

8

¹Jesus atqaqman qimıǵaamiñ, iñugayaaqpaurat malıñnıǵaat.

²Tavrani auyugaqtualǵum utlakami sitquǵvıgıniǵaa sivuǵaanun

uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitlhiñaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñigaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamitin!” Tavrauva añutim auyugaqtuña mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Uqağniaqnak kisumununniñ inñumun, aglaan tau-tuktitchaqtuagiñ agaayuliqsimun isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunilautinik Agaayutmun tuvraglugu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich inupayaam ilitchuginiğaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruaq Anuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anuyyiuqtit qaukhiata Rome-mağmium paağniğaa apiqsruqlugu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliğniqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatlaitchuaq ihuilla-piaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Utlakkisigiga aasiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Anuyyiuqtit qaukhiata kiuniğaa, “Ataniiq, utlaktakraunilūqtunñunniñ tupimnun, aglaan tillisiqahināgiñ savaktigali ihuaqsiyumuq. ⁹ Atakkii aḡalatiqaqmuna qaukhiğnik suli anuyyiuqtitaqtuña aḡalata-mnik. Tilikapku una, ‘Aullağiñ!’ aullağauq. Suli tilikapku taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğiğauq. Suli tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piñ!’ pirağiğaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna quviğusunñiqsuq. Nipliutiniğai inñuich maliktuat inñiñik, “Iñumun uqautigipsi, paqitchinitchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsriñlapiaktuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Inñugiaktuat Jew-ñunitchuat agğiğisirut kivaknamniñ suli kanaknamniñ aquvillutinaasiñ niğiqpaktuani Agaayutim aḡaayuaqutaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayutmun qitungağiniruat igitaugisirut taagñiqsrallapiamun. Tavrani qiağisirut tiriqulalutinunniñ kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniğaa anuyyiuqtit aḡalataat, “Aniñlaagiñ. Ukpiqsriñlapiakun inñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassağniğmi.

Jesus Mamititchiruaq Inñugiaktuanik Inñunik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñniğaa Peter-m aakaruña nalaruaq uunaqłuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksinñigaa argaigun aasiñ uunaqłunaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqłiugutiaqsiniğai. ¹⁶ Unnuksraaqman inñugiaktuat irrusiqłuqaqtuat tikiutruğniğaiç ilaanun, aasiñ Jesus-ñum anittağniğai irrusiqłuich uqahimniñik, suli ihuaqsilugich iluqaisa atniğnaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiuñ taamna tanjiniğaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana, “Ilaan piğai sayairrutivut timikun suli akigağiplugich atniğnautivut.”

Isaiah 53:4

Iluqnaunitchuat Maliguaqtit

18 Jesus-ḡum tautukamigich iṅugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaquplugich igḷuanun narvaqpaum. 19 Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliqhuni, “Iḷisautrii, malikkisiikpiñ sumupayaaguvich.” 20 Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiṅmiuratlu silam ugluqaqhutiṅ, aglaan Igñiṅan Iñuum iniksraitkaa napmun tullaliksraṅa niaquḡikkaḡmi.” 21 Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniḡaa, “Ataniiq, iluviḡiallaktiqqaaglugu aapaga malikkumaikpiñli.” 22 Aglaan Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Malinḡa, tamatkua tuquṅaruat irrutchikun iluviqsillich tuquṅaruanik.”

Jesus-ḡum Quunniḡuqtitkaa

23 Aasiñ ikinisquq umiamun maliguaqtailu malikhutiṅ. 24 Tavrakḡatchiaq anuḡḡigruaḡuḡniqsuq narvaqpaq qaiqpaich immaut-ruḡñialiqḷugu umiaq, aglaan Jesus siñiktuaḡniqsuq. 25 Maliguaqtañ utlakḷugu iqiiqsagñiḡaat nipliqhutiṅ, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqquaq-sirugut.” 26 Aglaan nipliutiniḡai, “Ukpiqsriḡikiññaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiḡniḡik anuḡilu qaiqpaiḷlu, aasiñ quunniḡuḡniqsuq. 27 Maliguaqtañ quviḡusukhutiṅ uqaḡniqsut, “Qanusuniqpa una aṅun anuḡimunniiñ qaiḷiqpauratlu kamagivatruḡ?”

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Aṅutik Irrusiqḷuqaqtuak

28 Jesus tikitman igḷuanun narvaqpaum nunaṅanun Gadarenes, malḡuk aṅutik irrusiqḷullak nuyuaḡnallapiaqtuak agḡiqhutik iluviḡniñ paaḡniḡaaq, kia-unniñ iñuum qaṅḡilḡuisak apqutmi. 29 Igialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Agḡiqpich nagliksaaqtitchaqtuaghunuk sivuani piviksram?” 30 Kuniaqaḡniqsuq iñugiḡallapiaqtuanik niḡiruanik uḡasi-piaṅitchuami. 31 Irrusiqḷuich iniqsruaḡniḡaat Jesus, “Aninniḡuḡtigit tuyuḡisigut tamatkununaḡ kunianun.” 32 Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aullaḡitchi!” Aasiñ anikamiṅ malḡuḡniñ aṅutiṅniñ isḡniqsut munaq-sranun kunianun. Iluqatiṅ kuniat paṅaliḡniqsut tuṅaanun narvaqpaum, naparaqhutiṅ qutailakun ipnakun aasiñ ipiḷutiṅ. 33 Qaunaksriuat kunianik pigruḡniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginiḡaat iluqaan qanuqtilaanḡak aṅutik irrusiqḷullak. 34 Iluqatiṅ nunaaqqim iñuiñ paaḡniḡaat Jesus. Tautukamitruḡ iniqtiḡniḡaat unitquplugu nunaaqqiḡtiṅ.

Jesus Mamititchiruq Aṅutmik Aulatlaitchuamik

9 1 Jesus ikiḷluni umiamun ikaagñisquq aasii tikitḷuni nunaaqqimiñun. 2 Iḷaṅich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivḡani. Jesus-ḡum tautukamiṅ ukpiqsriḡhat nipliḡniqsuq aulatlaitchuamun, “Iḷauraamaanḡ, quviatchaḡigigiñ. Killuqsautitin natḡiqutikkaurut.” 3 Iḷaṅich

aglaliqirit uqaǵniqsut inmiknun, “Una inuk uqaǵniqluktaǵniqsuq.”
 4 Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliǵniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik? 5 Nalliaknik qaǵanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisuǵiñ?’ 6 Iliitchuǵitqugipsi Iǵniñanik Inuum aǵalatchisiquaqtilaananik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiin nipliǵniqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivgatin aggiin.” 7 Anun makitluni aiñiqsuq. 8 Inugayaat qiniqtuat taavrumiña quvigutchañniqsut, aasiin kamaksruǵniǵaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aǵalatchiǵimik inuñnun.

Jesus-ñum Tuǵuǵaa Matthew

9 Jesus aullaqami tavrakña tautuñniǵaa anun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasi, “Malinña.” Matthew-m makitluni malinñiǵaa. 10 Jesus niǵiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani inuǵiaktuat tax-siliqirit sulii killuliqirit isiqhutin niǵiqasiǵniǵaich Jesus-ñum maliguaqtañlu. 11 Pharisee-ñuruat tautukamitruñ taamna apiqsruǵniǵaich maliguaqtañlu, “Suvaata ilisautriksi niǵiñiaqatauva tax-siliqirini sulii killuliqirini?” 12 Jesus-ñum tusaakamiñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliǵniqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniǵnaqtuat. 13 Ki, ilitchaqsuñjata taavruma uqałhan qanuu-tautilaananik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuǵimñ.’ Agginiitchuña tuǵuǵiaǵlugich nalaunñaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

14 Maliguaqtañ John-ñum utlañniǵaat Jesus aasii apiqsruǵu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagǵivisa aasiili maliguaqtitin taatnatun piñgitmipkaǵugich?” 15 Jesus-ñum kiuniǵai, “Ilauraañi ilaqatniñniaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqataułhani ilinjitni. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiñniaqtuq. Tavralli aullaanikpan ilauraañi alianniugisirut uisauraagutinj. 16 Inuk ilaaqtuitlaitchuq nutaamik iliqniǵmik atnuǵaalunmun, atakkii ilaaǵutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuǵaamiñ aasiin allaq aglitlukhuni. 17 Naagaqaa inuich kuviritlaitchut nutaamik misuqqumik puuǵruanun. Taatnagaluamkypata puuǵruat qaagñiaqtut aasiin misuǵuq kuviłuni sulii puuñich suksraunǵigutinj. Aglaan kuviraǵiǵaat nutaaq misuǵuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuǵlu misuǵuǵlu piiñginitchumuuk.”

Jairus-ñum Pania sulii Aǵnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuǵaanjanik

18 Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ñuruat katraǵviata tikiñniqsuq sitquqhuni sivuǵaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluña aksigiǵuñ argaknik inuulunia-

siin.” ¹⁹ Jesus-ḡum makitluni maliḡniḡaa piqatigiplugich maliḡuaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aḡnam aunaaqsruguitlaiqsuam qulit malḡuḡni ukiuni tikiñniḡaa tunuanun Jesus-ḡum, aksilluḡuasiin atnuḡaanan akuagun ²¹ isumapluni iḡmiñun, “Aksillagukkaluaḡiga quppiḡaana mamilluḡaasiin.” ²² Jesus-ḡum kiniaqami qiniḡniḡaa aḡnaq nipluuti-pluḡuasiin, “Aḡnaaq, quviatchauḡigini. Ukpisriḡipich iḡuaqspikaḡaatin.” Tavrakḡatchiaq aḡnaq iḡuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ḡum tikitñami sivuliuqtim tupqanun tautuḡniḡai supluauḡuḡnanik atuqtuuraqtit iḡugayaatlu kinuvguruat. ²⁴ Nipliḡniqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiḡruk tuquḡanjitchuq. Siñiktuaqsiḡaqtuq.” Aglaan iḡuich mitautiginiḡaat Jesus. ²⁵ Iḡugayaat anianikmata, Jesus isiḡniqsuq niviaqsiḡruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiḡruk makinniqsuq. ²⁶ Iḡuich siaminniḡaat tusaayu-gaallautaq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Iññuḡnik Ayaḡaruḡnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakḡa malḡuk ayaḡaruḡak aḡutik maliḡniḡaak kappaiḡaplutik, “Nagliḡillaḡniḡaqtiguk, iḡniḡikkaḡatiin David-ḡum.” ²⁸ Jesus isiqman tupiḡmun ayaḡaruḡak utlaḡniḡaak. Aasiin Jesus-ḡum apiqsruḡniḡik, “Ukpiḡivitku uvamnun taamna savaḡitlatilaḡa?” Taapkuak kiuniḡaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-ḡum aksinḡniḡik irinikkun nipluuti-plugik, “Ukpiḡipluḡa taatnaqhutik qiniḡtlasiḡsutiḡ.” ³⁰ Taapkuak aḡutik qiniḡtlasiḡqiniḡisuk. Jesus-ḡum alḡaqsullapiḡniḡik uqaquḡitlugik kisumununniiñ taavrumiḡa, ³¹ aglaan aullaqamik siaminniḡaak tusaayu-gaallautaq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Aḡutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsipmiḡlu. Aḡun irrusiqḡulik uqatlaiḡaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqḡuk anitmagu uqatlaiḡaaq aḡun uqaqsiḡniqsuq, iḡugayaat quviḡusukhutiḡ nipliḡniqsut, “Qaḡaunniñ tautuksimaiñniqsugut atrinḡanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliḡniqsut, “Anitchiraqtut irrusiqḡuḡnik atuḡuḡu saḡḡia aḡalataata irrusiqḡuich.”

Jesus-ḡum Iḡunḡuksriḡha

³⁵ Aasiin Jesus kukiḡuḡniqsuq nunaaqqipayaanu nunaaqḡiuraniḡu, iḡisautripluni Jew-ḡuruat katraḡviḡitni quliaḡtuḡiḡlugulu tusaayugaal-lautaq Agaayyutim aḡaayyuḡaḡaḡun sulii mamititlugich qanusipayaanik atniḡḡautilḡiḡlu naḡirrutilḡiḡlu. ³⁶ Tautukamigich iḡugayaat iḡunḡuchanḡniqsuq, atakkii iḡuilliuqhutiḡ qanuqsausiuqhutiḡlu atripluḡu ipnaiḡ qaunaksraiḡaaq. ³⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliḡuaqtini, “Katittakḡraḡ iḡumun iḡugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iḡiqsruḡsiḡuḡ aḡaayugaḡa katitchivium tuyuqaḡulugu savaktinik katitchivimun.”

Jesus Piksraqtuq Qulit Malğunınik Uqqiraqtinik

10 ¹Jesus-ınum inımiñunıqunıǵai qulit malğuk malıǵuaqtını, aasıñ sanñiksriññıǵai anıchıtılasıplıǵıch irrusıqııunınik suli iıuaqsıpkaitılasıplıǵıch qanusıpayaanık nañırrutılıñnik. ²Uvva ukua qulit malğuk uqqiraqtain atıñıch: Sivullıq Simon taıguutıqıqtuıq Peter-mik, anıqataalu Andrew, James-lu John-lu ıǵñak Zebedee-m, ³Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-sılıqiri, James-lu ıǵñıña Alphaeus-ınum, suli Thaddaeus, ⁴Simon-lu ilañata Zealot-kuaqtuat, suli Judas Iscariot aat-chuutıgıtınıktuıq Jesus-mik aquvatıgun.

Jesus-ınum Aullaqtıtkai Qulit Malğııch Malıǵuaqtını

⁵Taapkua qulit malğuk Jesus-ınum tuyuǵınıǵai alǵaqsruqıǵıch itnaqhuni, “Aullaǵniaqası Jew-ıñunıchuanun naagaqaa isiǵniaqası nunaaqıpayaanıtınun Samaria-ǵmiut. ⁶Aglaan aullañhiñıǵıtçı iñuiñun Israel-ınum ittuanun tammaummıruatıtun ipnaisun. ⁷Aasıñ iglauñap-sitñi qulıaqtuıǵıyımagıksı, ‘Agaayyun añalatchıñhiñıaǵuqtuıq iñunınik nutaakun.’ ⁸Iıuaqsıpkaiıusı atnıǵñıaqtuanınik, anıpkıqtıllıǵıch tuquruat, mamıtıtçııusı auyugaqtualǵıtñınik, anıttaǵıllıǵıch irrusıqıııch, suli aat-chuutıgıyımagıksı akuqtuıǵıkkıqası akiılaaǵıllıǵu. ⁹Manılıǵaǵniaqası kaviqsaamıǵılu qatıqtaamıǵılu unnıñ kanñuyamıǵılu. ¹⁰Puukataılaaǵıusı aullaǵıpsı, quppıǵaatqıutailaǵıusıılu, suli aluǵıtıtqıutailaǵıusı, naagaqaa ayauppıañılaaǵıusı, atakkıı savaktı pıqıqtıtaksrauruq inuǵıkkıñanınik. ¹¹Nunaaqımupayaǵıpsı naagaqaa nunaaqııuramun pakakkumausı iñunınik tukkiıyumarıuamınik, aasıñ tukkuummııusı tupqanı aullaǵniañıpsıtınunaglaan. ¹²Tukkuummıgıpsı taavrımanı tupıǵımi nıplıǵıumuusı, ‘Agaayyıtım iıuaqıtıllañıñıaǵımagaası.’ ¹³Iñııch taapkua paǵlak-pası tutqıutıqıǵıñaıqtut. Aglaan paǵlanıtıpası tutqıutıqıǵıumiñıaitchut. ¹⁴Kısupayaam akuqtunıtıpası naagaqaa naalaǵnisunıtıpatıgıq uqautıtıusı, ipsıktuqsııuñ apyuuq isıǵapsıtıñıñ anıñıaǵıpsı tupıǵımiñ naagaqaa nunaaqıqımiñ. ¹⁵Iıumun uqautıgıpsı, qaǵanatıunıñaıqtuıq iñuiñı Sodom-ınum Gomorraı-ınumlu Atannııvıum uvıuani taapkunakña iñuiñıñ tukkuııñıtıchuaıñ ilıpsıtñınik nunaaqıatıni.

Nalıksaaqtırrutıksrautıt

¹⁶“Tuyuǵınıaǵıpsı ipnaisun akunǵatnıun amaqqut. Taatnamınik puqıkkumausı nımiǵıatun suli suqıkkatatlaitchuatun tıñmiıaǵruuratun. ¹⁷Qaunagıllıǵıch iñııch, atakkıı uqaqsıttaǵıvıñmuutıgısıǵaası ipıǵaqtuǵıusı Jew-ıñuruat ktraǵıvıñıtñı. ¹⁸Suli pısigıllıña tıkiıtraunıaıqtıusı sıvıǵaatnıun kavanauruat umıalǵıllı. Pıvıksraqaǵııusı ilısimaraulusı ilıñıtınun suli Jew-ıñunıchuanun. ¹⁹Aglaan tıguraıgıpsı isumaalunıña-

qasi qanuq naagaqaa sumik uqaǵniaqtilaapsitñik, atakkii tavraǵuqpan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqaǵumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aapapsi uqaǵisiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigi-gisigaa aniqatni tuqputautqulugu, sulii aapam pigisipmigaa taatnatun qitungaurani; ililgaat akikjaqtuipmiñiqsut anayuuqaǵmiknik aasiñ anayuuqaatij tuqputillugich. ²² Inupayaam uumigiliutigisigaasi piquutigiluña, aglaan makitaruaq payaǵaǵuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqqipayaatitñi Israel-ǵum Iǵñiña Inuum agǵigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaitchuq ilisautriminñi, naagaqaa savakti añaayuuqaǵmiñiñ. ²⁵ Inuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, sulii taatnatuntuuq savakti añaayuuqaatun. Inuich tuqłiraǵniqpatruñ añaayuuqaña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqłiraǵniagaich taavrumiña atigimik.

Sivuugaginasigik Inuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik inuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, sulii nalunaqtuapayaaq ilitchuǵipkakkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkaǵa ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Sulii inuich isivruutigikkañat siuttapsitñun quliaqtuagiyumagiksi tupqich qaanañiñ. ²⁸ Sulii iqsiginiaqnaǵich inuich tuqputchiraǵaqtuat timimik, aglaan tuqputchumiñaitkaat inuusiq; sivuugagihñiñaqsiuñ taamna piyaqquittaruuq iluqaaknik inuutchimiglu timimiglu anasiññuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malǵuk tiñmiurak tunitlaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitñi sulii qanutun inuigiaktilaañat. ³¹ Taatnaǵusi sivuuganasi, akisuruuñutluktusi tamatku-nakña tiñmiuraǵayaaniñ.

Uqaǵiñhalu Piiłaaǵiñhalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuugaatni inuich piginiñluni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqaǵigisipmigiga sivuugaani Aapaa qilañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piiłaaǵikpaña inuñnun piiłaaǵigisipmigiga Apaanan qilañmiittuamun.

Jesus Aggiutruruq Aviktuiǵimik

³⁴ “Isumaniaqasi agǵiñilunja tikiutityaǵlugu tutqiuñ nunamun aglaan savikpak. Agginitchuñ inuich piqatigiiksityaǵlugich aglaan atingiqplugich.

³⁵ Atakkii piquutigiluña iǵñiguruat akikjaqtuitlasiplugich aapamiknik,

paniuruat aakamikniglu,
ukuajuuruat aakaruumikniglu.

36 Iñuum tupiqatitji uumigirigigisigai.

Micah 7:6

37 “Iñuum piqpagitlukkumiuj aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukku-miuj igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtigijitkiga. 38 Suli iñuum akiggiutititkumiuj sannigutani maligluna maliguaqtigijitkiga. 39 Iñuum tiggummiñiaqtuam iñuuligmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq iñuuliq; aasiñ iñuum tammaigumiuj iñuulhi piqutigiluna piññaaktaagigisigaa.

Akiļiusiaksrat

40 “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaana, suli kisupayaaq akuqtuiruaq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyugiriga. 41 Kiña iñuk akuqtuiruaq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqtuiruaq nalaunñaruamik iñuñmik pisigiplugu nalaunñaruajuñha iñuum akuqtuigisiruq nalaunñaruajuñha iñuum akiļiusiañatun. 42 Suli kisupayaaq aatchuiruaq atautchimununniiñ makua kamanaiññiqsauruat maliguaqtima nigliñiaqtuamik imigmik qallutmun pisigilugu maliguaqtauñha, ilumun uqautigipsi, tammai yumiñaiññaapiagaa akiļiusiaksrani.”

11 ¹ Jesus naatchianikami ilisautriñigmiñik qulit malguk maliguaqtimiñik aullañiqsuq tavrakña ilisautriyaqhuni suli quliaqtuagiahuni nunaaqiqitñun Galilee-m.

John Paptaaqtitçhiri Tuyuqaqtuq Malgũñnik Maliguaqtĩñnik

² John tusaakami isiqtauligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, savaaqaqtılaañanik, tuyuginigik malguk maliguaqtĩñnik ³ apiqsrugiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkana aggiññañniplugu? Naaga nigiuñniaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qiñikkaqsik. ⁵ Ayañaruat qinñitlasiplutinj, pisutlaitchuatl pisutlasiplutinj, auyugaqtualgilu mamitikkauplutinj, tusaatlaitchuatl tusaatlasiplutinj, tuquñaruat añipkaqlugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuajuñpluni ilaippanun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluna.”

⁷ John-ñum maliguaqtik aullaqaqsiqmaknik Jesus uqaaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qinñigiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik añalataakkañanik anugim? ⁸ Sumikmi qinñigiañniqpsi? Iñuñmik atnugaaqqtuq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnugaanik iñuuniaqtuajuñrut umialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjitpan

sumikmi qiñigiqpisi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qiñikkaqsi pitluktutq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰Uvvauna aglausimaruq John-kun,

‘Atañi, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyagisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹Illumutuuruamik uqaqtuŋa ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktutq iñuñniñ aniruaninñ nunami uvuñanunaglaan. Aglaan iñupayaaq kamanainñiqsrauruq ukunakŋa Agaayyutim aŋalatañiñiñ kamanatluktutq John-miñ. ¹²John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullağniñiqsuq aŋalatağmiñik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilililqisuiñiqsut uvuñanunaglaan. ¹³Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maliğutaksrañiñ uqağigaa John-ñum agğigñiañhanunaglaan. ¹⁴Ukpiğisukkupsiuñ sivuniksriqirit uqağikkanat ukpiğiniağiksi John Elijah-ñutilaŋanik agğiqsağumaruamik. ¹⁵Kiña iñuk siutiaqtuq tusaali.

¹⁶“Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppip-lutitñ tuniriñiaqtuatun katimmaviñiñi suli tuqlirautilutitñ avatmun,

¹⁷‘Atuqtuurautilagaluağipsi aglaan ağğitlusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianjitchusi.’

¹⁸John agğiqami nigitlailiñiqsuq imiğluniñu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqłuağniplugu. ¹⁹Iğñiña Iñuum agğiqami nigitlapiñi imitlapiñi-ñu atlatitun, aglaan uqautiginigaat itna, ‘Marra nigğiqsuruq imiqtuqtilu, ilauraaginigaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuğip-kautauruq ilumutuuplugu savaaŋagun.”

Ukpijitchuat Nunaaqqich Iñatni

²⁰Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqsiñigai iñuich nunaaqqiñi savaaqağvigitlukkanu quvinaqtuanik atakkii isummitqinjmata. ²¹“Nakñuñ Chorazin-nağmisi! Nakñuñ Bethsaida-ğmisi! Savaaqağaluqaqtuŋa iñugiaktuanik quvinaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinaqtuat qiñikkasi savaaŋuniqpata iñilğaanimma Tyre-miñu Sidon-miñu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnugaagutitñ suli agramun aquvillutitñ qinjititlugu taavrumuuna mumiñiqitñ killuqsautmikniñ. ²²Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iglutuyunaitlukkisiruq ukunakŋa Tyre-miñu Sidon-miñu ilipsitñi. ²³Aasiñ Capernaum-misi! Kamanagağugivisi? Iktaugisirusi anasiññuqsagvinmun. Atakkii quvinaqtuat savaaŋuruat ilipsitñi savaaŋuniqpata Sodom-mi, ittuiñağayağaluqaqtuq uvuñanunaglaan. ²⁴Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qağanatluñniaqtuq atanniusiaksrapsitñi.”

Agğiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵Tavraasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Aapañ, atanguruatiin qilañmi nuna-miñu, quyagikiñ! Sagvigitin puqiitchuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniñ

ilisisamaruaniñlu. ²⁶Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ inuum ilisimanjitkaa iğñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi iğñiguruam inupayaamlu iğñiguruam ilitchuğipkakkana aapamik. ²⁸Minguqtuasii uqumai!liuqtuasii! Uvuñağitchi, minguiq-siaqtitchumagipsili. ²⁹Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisağvigilunaañ. Taatnağupsi inuutchisi minguiqsiagñiaqtut atakkii piisaanitchuñ atchikñuñalu. ³⁰Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qağanaqtuq.”

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

12 ¹Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtai!u apqusaagñiqsut mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtai niğisuliqhutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ niğiplutin. ²Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañigaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgil!apiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” ³Jesus-ñum kiunigai, “Aqliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanat niğisuliqamin. ⁴David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatai!u, niğirut ipqisakkauruamik qaqqiamik niğiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagñangitchuq niğipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵Suli aqliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayugnaqsiliugñiañhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisai!ñhat navguikamin maligutaksranik. ⁶Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpañmiñ. ⁷Ilisimanayağniğupsi qanuutautilaanani uuma uqañhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tuni!laqtuğimñ,’ suksraunğigayaitchisi inuich killukuanitchuat. ⁸Atakkii Iğñiña Inuum atanigigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Añun Argalik Pannaqłuktanik

⁹Jesus tavrakña aullaqami isigniqsuq Jew-ñuruat ktrağviatnun. ¹⁰Añutiqağniqsuq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik inuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañliqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniagaat maligutaksrakuagnaqmagaan iħuaqsiƿkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni ilunaa-mun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiñniqpaun taavrumakña? ¹²Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³Aasiñ nipliutiplugu taamna añun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiñ iħuaq-siplutin iğlun̄isitun argaiñ iliplutin. ¹⁴Tavrakña Pharisee-ñuruat anikamin katiplutin sivunniugñiqsut qanuğlugu Jesus tuqquatchuklugu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruaq Savaktaa

15 Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanatnik, aullag̃niqsuq tavrakja. Iñugiaktuat iñuich maliñnigaat. Jesus-ɲum iħuaqsirağ̃ağ̃nigai iluqaisa atniğ̃naqtuat. 16 Jesus-ɲum iñiqtiğ̃nigai iñuich uqağ̃itquɲitluni. 17 Taamna immiqsaqlugu uqautamaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiiah, itnaqhuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaag̃ikkaga!

Ilaanuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusillautaga ilaanun,

suli quliaqtaag̃igisigaa iñupayaanun

qanuq atanniiħiksraga iñupayaanik atisilugich.

19 Uqaalatlaitchuq ig̃ialalunilu.

Kia-unniiñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

20 Piyacquğ̃niañtkai sayaitchuat iñuich ittuat piğ̃ittuatun ivikpaktun naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğ̃aɲatun

atanniiħiksrağ̃miñunaglaan iñupayaanik nalaunjalunilu atisilunilu.

21 Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğ̃iugaqag̃isirut.”

Isaiiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iñuich Jesus-muutiniğ̃aat aɲun irrusiqłulik ayaunaruag̃lu uqat-laitchuag̃lu. Jesus-ɲum iħuaqsiniğ̃aa. Tavrali taamna aɲun uqatlasirug̃ qiniitlasiplunilu. 23 Iluqatiɲ iñuich quvig̃utchaɲniqsut uqaqhutiɲ, “Kiɲuviag̃iñitkaluağ̃niqpauñ una David-ɲum?” 24 Aglaan Pharisee-ɲuruat tusaakamitruɲ uqağ̃niqsut, “Jesus anitchirağ̃aiñiqsuq irrusiqłuñnik iñuñniñ̃ atuqlugu saɲɲia Beelzebul-ɲum aɲalataata irrusiqłuiçh.” 25 Jesus-ɲum ilisimaplugich sumik isummatilaañatnik uqautiniğ̃ai, “Iñuich atanguviñmiguuq akikɲautirut avatmun; ataniğ̃liasiiñ taavrumañi suksrauñgiğ̃niqtuq iñugikkani avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiñ makitatlaitchut. 26 Taatnatuntuuq tuunğ̃aq irrusiqłuñi avgumagumiñ akikɲautilutiɲ avatmun atanguvia isukliñ-niaqtuq. 27 Aasiiñ anittağ̃upkich irrusiqłuiçh Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağ̃uuvatigik irrusiqłuiçh? Taatnamik atanniqsuqtiginiag̃isi. 28 Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqłuñnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aɲalatchianiktilaana iñuñnik akunnapsitni. 29 Kiñapayaq isiguktuaq saɲɲiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaag̃lugu saɲɲiruaq iñuk tiglikkisirug̃ suurañiñik. 30 Iñuk piqatauñitchuaq uvamni akikɲautirug̃ uvamnun, suli iñuk katitchiqatauñitchuaq siamitchiħhiñiaqtuq. 31 Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaañich itqağ̃itqikkumiñaiğ̃lugich

uqaḡniqłuktapayaañich. Aglaan uqaḡniqłuktuaq akikḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikḡaḡlugu Igñiḡa Iñuum natqigutikkaugisiruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak sulı taimuḡa.

Napaaqtuq Asianılu

³³ “Napaaqtuq ilitchuḡinaqtuq asianıḡun. Napaaqtuḡiksuaq asirriıllau-taḡaqtuq aasiñ napaaqtuḡiitchuuaq asirripluni asiḡiitchuunik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimiḡiat! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii pigiiitchuanıplusi. Qanḡaum uqaḡiraḡigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqaḡaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniraḡaqhutiḡ uummatmiñiñ, aasiili pigiiitchuaq iñuk uummatigmiutaḡaqtuq killuḡmik uqaqhuniyasiñ nakuuḡitchuunik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluañi atanniivium iñuich pasirauniıqtut uqaḡiıllapayaaḡmiktigun uqautigikkaḡmikkun. ³⁷ Atakkii uqaḡikkapsigun nalaunḡasripkakkauñiıqtusi, sulı uqaḡikkapsigun suksraunḡiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaquḡaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-ḡuruat sulı ilañich aglaliqirit uqaḡniq-sut Jesus-mun, “İlisautrii, qiiñıḡuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaıḡutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iñuich pigiiitchuatlu sayunaruatlu qiiñıḡuktut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaıḡutauplugich, aglaan qiiñıḡumiñaitlutıḡ taatnatchimik. Qiiñiñhiñḡisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivunik-sriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq piḡasuni uvlunılu unnuaniılu. Taatnatuntuuq Igñiḡa Iñuum ilıuviḡmiitkisipmiuq piḡasuni uvlunılu unnuaniılu. ⁴¹ Atanniivium uvluañi iñuñisa Nineveh-m pat-chisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiḡ killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuaḡutipmatiḡ. Ataḡii, iñuk maaniıttuq kamanatluktuuaq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluañi atañum aḡnam pat-chisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agḡiqhuni uḡallam tuḡaaniñ uḡasiksuamiñ naalaḡnityaḡlugu Solomon-ḡum puqiksilaañ. Ataḡii, iñuk maaniıttuq kamanatluktuuaq Solomon-miñ.

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñuñmiñ kukiługaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuıqsiḡviksraḡmiñik, aasiñ paqingitługu. ⁴⁴ İñmiñun uqaḡaqniqsuq, ‘Utiḡlañ tupiḡmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillaḡniḡaa imaiılaaq inigisimakkani salıkuqtaatchiaq sulı inillak-tullautaqtaq. ⁴⁵ Anıpluni agḡiutriraqniqsuq tallimat malḡuḡnik atlanik

irrusiqłunınik pigıitłuktuanınik inımiñiñ. Aasiñ isiqhutiñ inıuuniagaqsırağ-nıqsut tavrani. Aqullia taavruma inıuum pigıitłuksıraqtuq sıvullıgımiñ inıuuniałıgımiñiñ. Taatnatuntuuq itkisıruq killulıqırini inıuuniaqtuat pakmapak.”

Aakañalu Anıqataılu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtıtlugu inıunıun aakañalu anıqatınılu qikağniqsut tatqaani uqaqatıgisukługu Jesus. ⁴⁷ Inıuich ilañata uqautinıgaa Jesus, “Aakanlu anıqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatıgisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiunıgaa taamna inıuk uqautrıni, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat anıqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuqaługich malıguaqtını niplıgñıqsuq, “Qıñıqsıgik, ukua aakagıgıtkaılu anıqatiutkaılu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuaq pisułhanınik aapaa qılañmiittuam anıqatıgıgıga naagaqaa aakagıplugu.”

Atrıkusaun Nautchiaksrıqırıkun

13 ¹ Taavrumanı uvlumi Jesus anıkami tupıgımiñ, utlautıniqsuq narvam sıñaanun aquvitluniasii. ² Inıugıallapiaqtuat inıuich katırvıgıniğaat avatlugu. Kiısaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, inıugayaaqpaurat makıtaplutiñ narvam sıñaani. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsıñıgıai inıugiaktuanınik atrıkusautınınik itnaqhuni, “Inıuguuq nunalıqırı nautchiıtyağniqsuq. ⁴ Nautchırıppkaługu nautchiaksrat ilañich katagağ-nıqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğıplugich. ⁵ İlañitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapıañıtchuamun, aasiñ nauplutiñ qılamık atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ sıqıñıq nuipman pasıkługich pan-aqłunıgıai atakkii kañılivıksraitłutiñ. ⁷ Suli ilañich nautchiaksrat katagağniqsut akunğatnun kakıtlağnat, aasiñ kakıtlağnat naukamıñ nagguvıksrıağñıgıaich nautchiağıksaat. ⁸ Aglaan ilañich katagağniqsut nunagıksuamun, aasiñ naurıñıqsut asianınik inıugiaksıplugich, ilañich atautchimiñ tallimakıpiañuttaaqhutiñ naaga pıñasukıpiañuttaaqhutiñ naaga inıuiñnaq qulıñuttaaqhutiñ.” ⁹ Aasiñ Jesus niplıgñıqsuq, “Kiña sıu-tıqaqtuaq naalağniłi.”

Sıvunıñat Atrıkusautit

¹⁰ Malıguaqtaiñ utlakługu Jesus apıqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpıch inıunıun atrıkusautitıgıun?” ¹¹ Jesus-ñum kiunıgıai, “İlipsitñułhiñaq Agaayyutim sagvıgñıgıaa nalunaqtuañanınik añaayuqataan qılaum, aglaan makunıña inıunıun sagvıkkauñıtchuq. ¹² Atakkii inıuk pıqaqtuaq akuqtullaagısirıuq, aglaan taavruma pıqañıtchuam annıagısisıgaa mikıruuraqunniñ pigıkkani. ¹³ Una pisıgıplugu uqaqtunı inıunıun atrıkusautitıgıun:

Atakkii qıñıgıaluaqhutiñ ilısaqsritłaitchut
suli naalağnıgaluaqhutiñ tusaatłaitchut aasiñ kañıqsitłaitłutiñ.



(Mt 13.3)

14 Aasiñ makunuuna inuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluagupsi kanjisiyumiñaitchusi,
suli qinīgumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

15 Atakkii makua inuich uummatinich pitchigiiligniqsut,
tusaasungitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitiqinitchut Agaayyutmun mamitihksramiknun
atakkii qiniltaitlutinlu tusaatlaitlutinlu kanjisisitlaitlutinlu.’

Isaiah 6:9,10

16 Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiniltarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin. 17 Iumun uqautigipsi, inugiaktuat sivuniksriqirit nalaun-
naruatlu Agaayyutim inuin qinīgukkaluaagaat tamanna pakma qinikkaqsi

aglaan qĩñĩjtkaat. Tusaasukkaluağaattuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ŋum Kañiqsipağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸“Naalağniłłaksiuŋ qanuutautilaŋa atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹Tamatkua tusaaruat uqağĩgmik añaayuqautaagun Agaayyutim kañiq-sisuŋaqatĩŋ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqħuni aattağĩgai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkaŋatnik. ²⁰Aasiili akuqtuiruat uqağĩgmik quviasuutiğiplugu tusaapqauraqamitruŋ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. ²¹Aglaan kañiļiviksraitman akuniutłaitchuq. Tavra iħuiliłiđiq piyuqaqsuđĩglu tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtiğaqut. ²²Suli nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitłağnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqağĩgmik, aglaan isumaaluutit iñuuniałĩkun kinnit-ñĩŋiağutitlu umialgutitigun suqutiginğĩğagĩgaat uqađiq taimmaasiñ naurisuŋaqani asianik. ²³Aglaan iñuk akuqtuiruaq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakħutiŋ nunagiksuamun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqağĩgmik kañiqsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, iłañich tallimakipiatun, iłañich piŋasukipiatun, suli atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatiğun

²⁴Jesus uqağniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiruatuun mukkaaksrağĩksaanik nautchiivĩŋmiñun. ²⁵Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri aggiqħuni nautchiĩñiqsuq mukkaaksrağiilaniak akunğatnun mukkaaksrağĩksaat aullaqħuniasiiñ. ²⁶Naugaqsiptomata nautchiat mukkaaksraurat nuĩŋuraqmata mukkaaksrağiilattuq sagviğmiñiqsut. ²⁷Savaktit utlakamitruŋ añaayuqatĩŋ apiqsruğniğaat, ‘Ataniiq, nautchiĩñiğiptiğĩ mukkaaksrağĩksaanik. Nakiñ makua mukkaaksrağiilat nuivat?’ ²⁸Qaukħiata kiuniğai, ‘Uumiksrim savaağĩgaa taamna.’ Savaktit apiqsruğniğaat, ‘Aullaquvisiğut nutchuğiağlugich mukkaaksrağiilat?’ ²⁹Tavra kiuniğai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksrağiilaniak taputriviaqtusi mukkaaksrağĩksaanik. ³⁰Iluqatik nau-lik kipriviksramunaglaan, aasiñ kiprivik tikitpan uqautiğisigiğitka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksrağiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaq-sriuğlugich, aglaan katillugich mukkaaksrağĩksaat siğluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹Jesus-ŋum uqautiğĩñĩğai atlamik atrikusautmik itnaqħuni, “Agaayyutim añaayuqautaa ittuq mustard-ŋum nautchiaksrauraŋa-tun iñuum nautchiikkaŋatun nunautmiñi. ³²Mikiniqsraugaluŋŋağmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami aŋiniqsrauraqtuq nautchiapa-

yaaniñ napaauqtuġuqhuni. Aasiñ tiñmiurañi siłam agġiqamiñ ugluliñiqsut qisiqsutiñiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ñum uqautilgiññigai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aġnaq akutchipmatun puvlak-sautmik mukkaaksramun iłuturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtilaaña Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ñum uqaġiniġai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautilaaġuni uqatlaiññiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqauttutauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqaġisiruña ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullaġniññañiñaglaan.”

Psalm 78:2

Jesus-ñum Kañiqsipkaġaa Atrikusaun Mukkaaksraġiilatigun

³⁶ Jesus-ñum aullaqtitqaaqługich iñuich isigñiqsuq tupiġmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kañiqsipkallaktigt atrikusaun mukkaaksraġiilatigun nautchiivini.” ³⁷ Jesus-ñum kiuniġai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraġiksaanik Iġñiġigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksraġiksaat tamatkuañurut qaitchuat iñmiknik Agaayyutmun aňalatquplutin, mukkaaksraġiilatli tamatkuañurut qaitlutin iñmiknik pigiitchuamun aňalatquplutin. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniña mukkaaksraġiilanik tuunġauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isaġulguplutin. ⁴⁰ Atriługich mukkaaksraġiilat katitauruat ikipkaqługich ikniġmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukłitpan nuna. ⁴¹ Iġñiñan Iñuum tuyuġigisigai isaġuligik-kani aasiñ katityaġlugich ukunakña Agaayyutim añaayuqautmiñiñ killuqsasuaaġutipayaat suli iñupayaat pigiilqiruat. ⁴² Isaġulgich igitkisigaiç ikkauraruamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriqulatchiługich kigutitin. ⁴³ Nalaunñaruatli qaumagisirut siqiñiqtun añaayuqautaani aapagikkaġmiñ. Kiña siutiqaqtuq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiuñ iritqikługu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaġniqsuq sulliñaurapayaaġmiñik, aasiñ tauqsigñiġaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

45 “Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug tauqsig-ñaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. 46 Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpanmik aipluni tunityaqlugich sulliñaaurapa-yaani tauqsiglugu taamna akisullapiaqtuaq sunjauraqpagiksaq.

Atrikusaun Kuvrakun

47 “Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug qaaqtutitun niñitauruatun tağiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. 48 Qaafallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquviltutitij av-guaqsiplugich aqaluich, nakuuruaq iliplugich aqaluqagvijnmiknun aasiñ nakuunitchuat igitlugich. 49 Itna itkisirug isuklitpan nuna. Isağulgich avguityağisirut pigiitchuanik iñuñnik akunğatniñ nalaunjaruaq iñuich 50 igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriquulatchiğugich kigititij.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suğalgich

51 Jesus-ñum apiqsruğniğai maliğuaqtini, “Kañiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniğaat, “Aa, kañiqsigivut.” 52 Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aglaliqipayaaq ilisaqaqtuaq Agaayyutim añaayuqautaanik atriqaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suurağmiñnik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivijnmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

53 Jesus-ñum uqagijnaiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakña. 54 Tikitluni iñuguğvijnmiñun ilisautiniğai iñuich katrağviatni. Iñuich tusaaruat quviğusukhutiñ apiqsruqtautiaqsiniqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqutmik suli saññimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? 55 Uvvauna kaapintam taivruma iğniğijnitpaun? Aakaña taimña atiqanjitpa Mary-mik? Aniqatigijnitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? 56 Iluqatinsuli nukatchiañi iñuuniaqataunijnñiqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññañniqpa tamatkuniña supayaanik?” 57 Tavra atnium-matigağniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitluni iñuguğvijnmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” 58 Tavra Jesus savaaqañiñniqsuq iñu-giaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutij ilaanik.

Tuqqutauħa John Paptaaqtitchirim

14 ¹Taatnaħhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqa-mik Jesus-kun, ²uqautiniğai savaktini, “Jesus una John

Paptaaqtitchirauniqsuq anitqikhuni tuqułıgmiñ. Taatnaqhuni savaaqat-laniqsuq quvıqnaqtuanik.” ³Sivuanıimma Herod-ınum tigupkağniğaa John qılıqsruqlıgu isıqtaupkaqlıgu. Taatnaqtinnıgaa pisigıplıgu Herodias, anıqatmi Philip-ınum nuliıaıa. ⁴Atakkii John Paptaaqtıchirim akulaiqlıgu uqautiniğaa Herod, “Malığutaksrakuagnangıchıuq ilaqatı-giniagupku anıqatvich nuliıaıa.” ⁵Herod-ınum tuqqutçhukkaluağniğaa John, aglaan iqsıñıqsuq iñuıñnik atakkii ilıñisa isummatigıplıgu John sivuniksrıqırauplıgu. ⁶Herod-ınum annıvia tikitman, panıa Herodias-ınum sayuğniqsuq sivuğaatni Herod-ınumlu tuyuğmıanjıñlı quyalıllıapiaqlıgu. ⁷Akıqsruğniğaa nalupqınaiqlıgu qaitçhıgısiñıplıgu supayaamik inıqpan. ⁸Nıviaqsıaq pıçhuksaakkauplıni aakamıgun nipliğniqsuq, “Qaitçhıñıa nıaquanıq John Paptaaqtıchirim ilılıgu alluiyamun.” ⁹Umialik aliatchañıqsuq, aglaan pisigıplıgu akıqsruutni sulı tamatkua niğıqatini tiliriñıqsuq qaitquplıgu nıviaqsıam inıagıkkıaıa. ¹⁰Herod tiliriñıqsuq isıqsıvıñmun nıaquıgiaquplıgu John. ¹¹Itqutiniğaat nıaquaa ilıplıgu alluiyamun qaitlıguasıñ nıviaqsıamun, aasıliı taavrıma aakamıñuutıplıgu. ¹²John-ınum malığuaqtaiñ agıqıhıtıñ pıñıgaa timaa ilıvıqlıguasıñ. Taatnaanıkamıñ uqautıyağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñıqsuq 5,000 Aıutiniq

¹³Jesus tusaakamı qanuqtilaananıq John-ınum, aullağniqsuq umiakun quvğutiplıgu iñuılaamun kisimi. İñugayaat tusaakamıñ malıutiniğaat nunaaqqipayaanıñ pisukkataqhıtıñ. ¹⁴Jesus tulakamı tautukługich inıugayaaqpaurat ilunıutçhıñıqsuq. Mamıtinnıgai atniğñautıñıt-ñıñ. ¹⁵Unnuksraagataqman malığuaqtaiñ utlanıgaaat uqautıplıgu, “Unnuaguqtuq. Suvıksrıılaaq manna. Tuyuğıkkıch iñuıch nunaaqquı-ranun tauqsıgiaqulugich niqıksramıknıq.” ¹⁶Jesus-ınum uqautiniğai, “Aullanıtıkmıñ suñıtçhut. İlipsi niğıpkıqsıgıq.” ¹⁷Kiuniğaat, “Pıqıqtugut tallımılñıñanıq qaqqianıglu malığunıglu aqalunıq.” ¹⁸Jesus-ınum nipliutiniğai, “Uvuñautisıgıq uvamnun.” ¹⁹Aasıñ tiliñıgai inıugayaat aquvitquplıgıch ivıñnun. Tigukamıgıch taapkua tallimat qaqqıat malığuglu aqaluk aagluğniqsuq qılınmun quyyatıplıgıch. Tavra Jesus-ınum avguqlıgıch qaqqıat qaiñıñıgai malığuaqtımiñun aasıliı taapkua autaaqlıgıch inıugayaanun. ²⁰İluqatıñ inıugayaat niğıñıqsut niğısuıqhıtıñ. Niğıñıqmata malığuaqtı katıçhıñıqsut ilakunıtñıq immıgataqlıgıch qulıt malığuk aguupmaıch. ²¹Taapkua niğıruat 5,000-tuyunıaq innıqsut aıutıt, kisiqatıgısuñaqnagıch ağnat ilılgaatlı.

Jesus Pisuaqtıq İmğum Qaanıgun

²²Jesus-ınum malığuaqtıni ikıpkıqtıñıgai umıaqpauramun ikaağıaqulıgıch igıuanun narvaqpaum aasıñ aıpkıqlıgıch inıugayaat.

23 Taatnaamikami mayuǵniqsuq iǵǵimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñjuǵniqsuq. 24 Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuliǵniqsuq qaiǵtuplugu atakkii anuǵim paǵǵaǵuutiplugulu. 25 Aasiñ Jesus-ñum utlañniǵai maliǵuaqtini uvluysipman pisukhuni imǵum qaañagun. 26 Maliǵuaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imǵum qaañagun iqsitchañniqsut nipliqtutit, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiñaaqsiñniqsut tatavraplutit. 27 Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniǵai, “Quviatchauǵigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” 28 Peter-m kiuniǵaa, “Ataniiq, ilviupiaǵuvich tiliñña utlaqulutin imǵum qaañagun.” 29 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imǵum qaañagun utlauriniqsuq Jesus-mun. 30 Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun sañjisilaaña anuǵim iqsitchañniqsuq. Kiviaqsikami kappaiñaniqsuq, “Ataniiq, annautiñña.” 31 Tavrauvaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tiguñiǵaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsiñiñniñiaqpat! Suvaata arguaqtuqich?” 32 Ikiptaknik umiaqpauramun anuǵaiǵniqsuq. 33 Taapkua umiaqpauramiittuat sitquǵvigiñiǵaat sivuǵaanun Jesus uqaqhutit, “Iñumun iǵniǵiñiǵaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruaq Atniǵnautiliñnik

34 Ikaaqañiñ iǵlunanun nunaliñniñniqsut Gennesaret-mun. 35 Aasiñ iñuñi taavruma nunam ilitchuǵikamiñ Jesus-mik tuyuǵniqsut uqqa-mik avalliuypayaamiknun nunaaqqiuranun, tikiutruaqsiplugich aasiñ atniǵnautilipayaat Jesus-mun. 36 Iñiqsullapiaqługu aksiñlaññaqsiñiǵukługuunniñ akua atnuǵaañan, aasiñ aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

Iñisauttutiñich Sivulliañuruat

15 1 Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlañniǵaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqługu, 2 “Suvaata maliǵuaqtivich kamagitlaitpatigik iñisauttutiñich sivulliaǵikkapta? Iǵǵuñitkaich argatiñ niǵigaluaqatiñ.” 3 Jesus-ñum kiuniǵai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritlaitchusi atakkii maligukkisi iñisauttutiñich sivulliaǵikkapta. 4 Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqłutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksrapiaqtuq.’ 5 Ilipsiñiñiñ iñisautrirusi iñuñmun uqautiñhiñnauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaǵaluaqtuñña aatchuutiksramik. Aatchuutigiymuñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ 6 Taatnatun iñisautigupsiuñ iñuk kamaksritquñitługu aapañanik naagaqaa aapañanik suñǵiǵisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi iñisauttutiñich. 7 Ukpiññaqtisii! Qanutun nalauttigiñiqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

- 8 Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluagaatja uqalhiñaǵmiktigun aglaan uummatinjich uñasiksut uvamniñ piqpagillapianǵitluna.
 9 Agaayyuvigiragaatja imailaakun,
 atakkii ilisaurirut iñuich ilisauttutinjitñik iliplugich
 maligutaksragiruatun Agaayyutun.”

Isaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuñun

10 Jesus-ñum iñmiñuquniǵai iñugayaat nipliutiplugich,
 “Naalaǵniłlaksinjña kanjqsilusiasiñ. 11 Sum isiqtaqtuam iñuum qanǵa-
 gun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniragaqtuam qaniǵmiñ,
 uqathum qaayugnaqsipkaǵaǵigaa iñuk.” 12 Maliguaqtaiñ utlaklugu
 apiqsruǵniǵaat, “Iłisimavigich Pharisee-ñuruat atniummatilaanǵat tusaa-
 kamitruñ taamna uqautigikkan?” 13 Kiuniǵai, “Nautchiapayaaq aapama
 qilañmiittuam nautchirriutinjaisañ amuruaniaqtuq kanjituummaan.
 14 Iñmiktuuǵlich. Ayañaruani sivulliuqtaurur ayañaplutiñ. Ayañaruam
 sivulliuqpagu ayañaruuaq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” 15 Tavra
 Peter-m kiuniǵaa, “Uqautitigut qanuutautilañanik taavruma atri-
 kusautim.” 16 Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Iłipsipsuuq kanjqsisaitmivisi?
 17 Kanjqsinjtipsisuli? Suapayaaq qaniǵmuktuaq aqiaǵuqmugaqtuq aa-
 siñ anipluni timimiñ. 18 Aglaan sut tamatkua aniragaqtuat qanikun
 aniragaqtut uummatmiñ, aasiñ qaayugnaqsiragaqtugu iñuk. 19 Atakkii
 uummatmiñ aniraqtut pigiitchuat isummatit, iñuaqtuǵiq, ilaqatiga-
 galuaqhuni atlatuǵiq, ilaqataiłluni sayuñatıq, tiglyuǵiq, tañiǵilaakun
 ilisimarauǵiq, uqaniqtuktaǵıglu. 20 Taapkuatavra qaayugnaqsiragaǵaat
 iñuk, aglaan nigiruni iǵǵugaluagñagich argaich qaayugnaqsitlaitchaat
 iñuk.”

Aǵnam Ukpigutaa

21 Jesus aullaǵniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m suli Sidon-ñum.
 22 Canaanit-aǵmiu aǵnaq tamaani iñuuniaqtuaq utlautiniqsuq ilaanun
 kappainapluni, “Ataniiq, kiñuviaña David-ñum! Nagligillañniañña!
 Paniga pigiililapiaqtuq irrusiqłuqaqhuni.” 23 Aglaan Jesus kiñiñni-
 ǵaa. Maliguaqtaiñ utlaklugu injqsullapiaǵniǵaat itnaqhutiñ, “Aqpigiun
 una aǵnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” 24 Jesus-ñum kiuniǵai,
 “Tuyugikkauruñ kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirua-
 tun ipnaisun.” 25 Aǵnaq utlautikami sitquǵniqsuq sivuǵaanun niplihuni,
 “Ataniiq, ikayullañniañña.” 26 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Nakuungitchuq
 pigupsiun ililǵaat qacquksrautaat qaiłluguasiñ qipmiñun.” 27 Aǵnaq nip-
 liǵniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraqtut kangakunik
 kangaalaruanik iñuñmiñ nigǵivinjitñiñ.” 28 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Aǵnaaq,

kamanallapiaqtuamik ukpiqsriḷiqag̃niqsutin; iṅiqsruag̃ikkan savaaṅju-gisiruq ilipnun.” Tavra aḡnam pania iḷuaqsikkauniqsuq taavrumani sassag̃niḡmi.

Jesus Mamititchirug̃ Iṅugiaktuanik Iṅuḡnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakṅa iḡlauniqsuq siṅiqsraqḷugu narvaqpa-ṅa Galilee-m; aasiṅ mayuqhuni qimig̃aamun aquvinniqsuq tamaṅa. ³⁰ Iṅugiallapiaqtuat iṅuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipḷutiṅ pisut-laitchuanik, ayaṅaruanik, uqatlaitchuanik, sulguḷimaruanik, suli iṅugiaktuanik atlanik. Iḷuqqaḡniḡaich Jesus-ḡum sivuḡaanun. Aasiḷi Jesus-ḡum iḷuaqsiniḡai. ³¹ Iṅuich quviḡutchaṅniqsut qiṅiqamisigik uqatlaiḷaat uqaqsipmata, sulguḷimaruat iḷuaqsikkaupmata, pisutlait-chuat pisutlasipḷutiṅ, suli ayaṅaruat qiṅitlasipḷutiṅ; kamaksruḡniḡaat Agaayyutaat Israel-ḡum.

Jesus Niḡipkaiṅiqsuq 4,000 Aṅutinik

³² Jesus-ḡum malig̃uaqtini iṅmiṅuquniḡai nipliutiḷugich, “Iḷunḡutchaligsuṅa makuniṅa iṅuḡnik nayuutituiṅaqtuanik uvamni piṅasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinniaṅitkitka niḡisuṅait-ṅik atakkii taaqtukkaqpiagtut apqutmi.” ³³ Malig̃uaqtaṅ nipliutiniḡaat, “Sumiṅ paqitkisivisa naamayumiṅaqtuamik qaqqiamik marrumani iṅuiḷaami niḡipkautiksramik iṅugayaanun?” ³⁴ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Qanutun iṅugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiuniḡaat, “Tallimat malḡuḡnik suli iṅugiakisuuraniq aqalugauraniq.” ³⁵ Jesus-ḡum tiliṅiṅi-ḡai iṅugayaat aquvitquḷugich nunamun. ³⁶ Tiguniḡai tallimat malḡuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiṅ Agaayyun avguḷugich qaiṅiḡai malig̃uaqtimiṅun, aasiḷi taapkua autaaḷugich iṅugayaanun. ³⁷ Iḷuqatiṅ iṅuich niḡiṅiqsut niḡisuḡataqhutiṅ. Aquagun malig̃uaqtaṅ katitchi-ṅiqsut ilakunik immiḡataḷugich tallimat malḡuktun aguupmaṅnik. ³⁸ Tamatkua niḡiruat 4,000-tun iṅugiaktiginiqsut, aḡnatlu iḷiḷgaatlu kisir-rutisuṅaqnagich. ³⁹ Jesus-ḡum aullaqtinṅanikamigich iṅugayaat ikiniqsuq umiaqpaaramun tikitḷuni nunaṅanun Magadan-ḡum.

Iṅuich Qasiḷiṅiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

16 ¹ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuaḡiaḷugu. Apiqsruḡniḡaat qiṅiqtitquḷutiṅ quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaḡutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaananiq qilaṅmiṅ. ² Kiuniḡai, “Unnuksraaqman uqaḡuursi, ‘Siḷaṅḡuḡniaqtuq atakkii qilaḡ kaviqsiruq.’ ³ Suli uvlaami uqaḡaqtusi, ‘Siḷaḷuḡniaqtuq ugluvak atakkii qilaḡ kaviqsiruq nuviyaḷuḡuqman.’ Sivuniqsitḷagaluaqhusi siḷamik qilaum qiṅiṅaḡun, aḡlaan iḷitchuḡitlaiṅiḡisi qanuutautilaanat quviqnaqtuat

savaat atuumaruat akunnapsitni. ⁴Makua iñuich pigiitchuatlu sayunjaruatlu qiniñguktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiniñgumiñaitlutitj taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatañiqsuq Maliguaqtimiñik

⁵Jesus maliguaqtailu ikaağniqsut igluanun narvaqpaum. Maliguaqta ilitchuginiqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶Jesus-ñum uqautiniğai, “Qaunagititchi puvlaksautinjatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷Aglaan uqaurağniqsut injmiknun itnaqhutiñ, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanjiññapta.” ⁸Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtılaanjat apiqsruğniğai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpisi qaqqiññiplugu? Ukpisriñiññağniqpat ilipsitni. ⁹Kañiqsitłaitpisisuli? Naagaunniñ itqatłaitpisiğik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun aputinun? Qapsiñik aguupmañnun immiqsitpisi? ¹⁰Naagaunniñ tallimat malğuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñuñnun? Qapsiñun aguupmañnun immiqsitpisi? ¹¹Qanuğimña kañiqsiñiññiqpisi uqautiqañsilaammik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinjatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹²Taatnaanikman maliguaqta kañiqsiñiqsut ilaanun uqautiñsilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutiñitniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹³Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruğniğai maliguaqtini, “Iğniña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴Kiunigaat, “Iłañisa John Paptaaqtitichiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵Apiqsruğniğai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶Simon Peter-m nipliutiniğaa, “Christ-ñurutin. Iğniğigaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷Jesus-ñum kiunigaa, “Simon, iğniña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtuñitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyağañmik] aasiñ taavrumuña uyağañmun nappağniagiga agaayyuviga, sulii saññipayaañiñ tuqułhum akiiliyumiñaitkai. ¹⁹Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik añaayquataanun Agaayyutim. Suapayaaq qilıqsruumakkaqsi maani nunami qilğutiqaqtuñiñagisiruq qilañmi, aasiñ suapayaaq qilğutaiyakkaqsi maani nunami qilğutaiyakkaugisiruq qilañmi.” ²⁰Jesus-ñum maliguaqtini uqaquñiññigai kisumununniiñ iñuñmun Christ-ñuniñuni.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqułiksranilı Anjpkakkaułiksranilı

²¹Tavraqñaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksrauruña. Tavraniasiiñ naglik-

saaqtuksraupluṅa sivulliuqtigruaniñ qaukḷiṅitñiñlu agaayuliqsit aglaliqiriniñlu, suli tuqqatauruksraupluṅa. Aglaan aṅipkakkauḡisiruṅa piṅayuatiḡun uvlut.” ²² Peter-m avuṅaḡtaḡutiḡuṅu Jesus iñiqtiḡ-niḡaa itnaḡluḡu, “Ataniiq, Agaayyutimtuḡ taatniitiṅiḡliuṅ taamna. Atuumaruksraupiaḡtuḡ ilipnun.” ²³ Jesus-ḡum qiviaḡluḡu Peter nipliutiniḡaa, “Tuunḡaaḡ, piḡiḡ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanitchutin Agaayyutim isummataiñnik, aglaan isummatiqatutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ḡum nipliutiniḡai maliguaḡtini, “Kisupayaam maligukkumiṅa suksraaḡtaksraḡigaa pisuḡi, iqstriutiluḡu sannigutani aasiñ maligluṅa. ²⁵ Atakkii kiapayaaḡ anniginiḡu-miuṅ iñuuḡi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaḡ tammaiyumiṅ iñuuḡi piquṅigiluṅa piññakkisiruḡ iḡumun iñuuḡiḡmik. ²⁶ Iñuum piññakṅaaḡiḡhiñaugaluḡaa suurapayaṅa marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutḡhii. Sakuṅuraḡniḡaḡha sumun atuḡumiñaitḡuḡ! Tarra simmiutiksraitḡha iñuum iñuutḡhii. ²⁷ Atakkii Iḡñiṅa Iñuum agḡiqsaḡumaruḡ piquṅigilugich isaḡuliṅi quvianḡḡaḡun aapami, tavraniasiñ akiliḡisigaa iñupayaaḡ savaṅḡiḡun. ²⁸ Iḡumun uḡautiḡipsi, Iñuḡaḡtuḡ-samma makitaruanik uvani tuḡunianitchuanik qiniḡaluḡaḡnagu Iḡñiṅa Iñuum agḡiqpan umialḡulugu.”

Jesus-ḡum Atlaṅḡuḡtiḡha

17 ¹ Itchaksrat uvlut aquatiḡun Jesus-ḡum aullautiniḡai Peter-lu James-lu John-lu, aniḡataa James-ḡum, kisiitñik quṅchiksuamun iḡḡimun. ² Tavrani qiniḡtitlugich Jesus atlaṅḡuḡniḡsuḡ sivuḡaatni. Kiiñḡa qaummaḡiksiñiḡsuḡ siqiniḡtun atnuḡaṅi qatiḡsiḡluṅiṅ kirratḡiatun. ³ Taatnaḡmiutlu Moses suli Elijah sagviḡniḡsuk uḡaḡatiḡiaḡsiḡluḡu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniḡaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniḡsuḡ nayuutikapta uvani. Nappaitḡuḡtuḡḡuṅ nappaiñayaḡtuṅa piṅasunik palapkaaksranik, atautḡhimik ilipnun, suli atautḡhimik Moses-mun, suli atautḡhimik Elijah-mun.” ⁵ Uḡaḡtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulaḡiutiniḡai aasiñ nipi niḡliḡhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piḡpaḡikkaḡa Iḡñiḡa quyalimaaḡtiḡillapiakkaḡa, naalaḡniyumagiksi.” ⁶ Maliguaḡtit tusaakamitruṅ nipi punniḡsut nunamun iqsiṅchakḡutiṅ. ⁷ Aglaan Jesus-ḡum utlakḡuḡich aksiṅniḡai aasiñ niḡliutiḡluḡich, “Makititḡhi, suli iqsiṅaiḡitḡhi.” ⁸ Aaḡluḡamiṅ maliguaḡtit qiniṅiñniḡsuḡ iñuṅnik. Jesus inniḡsuḡ kisimi. ⁹ Atqaaḡsikamiṅ iḡḡimiñ Jesus-ḡum tilisiñiḡai, “Uḡaḡniḡaḡasi kisumununniñ tamatkuniṅa qiniḡkapsitñik Iḡñiṅa Iñuum aṅitḡiḡhanunaglaan tuḡuḡiḡmiñ.” ¹⁰ Maliguaḡtaiñ apiḡsruḡniḡaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uḡaḡpat Elijah agḡiqqaḡtuksrauniḡluḡu agḡiṅaiñḡaan Christ?” ¹¹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Taapḡua uḡaḡtut iḡumutuuruamik. Elijah agḡiqqaḡniḡaḡtuḡ Christ-miñ itḡanaiyḡiaḡluḡu suapayaaḡ. ¹² Aglaan

uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiñ iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq ajalatchukamitruñ ajalatkaat. Taatnatuntuuq Igñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.”¹³ Maliguaqtaiñ kanjiqsilgatagnigaat Jesus-ñum uqatha John Paptaaqtitichirimik.

Jesus Iñuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłulñmik

¹⁴ Jesus maliguaqtinił tikitmata iñugayaanun iñuum utlañnigaa sitquqhuni sivuğaananun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillaññağruñ igñi-ğa. Qiiqruguupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqługu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtinuuatigaluagiga, aglaan iñuaq-silguiñnigaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpi ilipsitñi? Qanutunaglaan igłutuqtaksrağivisisuli? Uvuñautisaqsuñgata nukat-piağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqłulñmik anitquplugu nukatpiağruñmiñ. Irrusiqłuk anitman nukatpiağruk iñuaqsilgñiqsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlañnigaat Jesus kisipquqhutiñ apiqsruqługu, “Suvaata irrusiqłuk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiñiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanatan mustard-ñum nautchiaksraanatan uqautiñhiñaugiksi una iggiq, Nuuttin iñuñ uvañña, aasiñ nuunniqtuq. Piñhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayuhkun uisauraalikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ñum Uqautigitqikkaa Tuqułiksrañił Añipkakkaułiksrañił

²² Aatuchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Igñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuñnun; ²³ ilinisa tuqutkisigaat. Aglaan piñayuatigun uvlut añipkakkuniaqtuq tuqqutauñhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqtutchallapiagnisut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiñiñik

²⁴ Jesus maliguaqtinił tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñuñnik katitchiraunik aatchuutiniñ agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Asii isiq-man tupiğmun Jesus nipliqqaagniqsuq ilaanun apiqsruqługu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchiragivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakñaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniğaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğniñiñiqsuq tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagivot iñuich. Aullağutin niksigiagiñ narvamun. Qanganiñ sivullium aqaluum niksiksaqpih paqitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinjitñun, asii akiliutilunuk.”

Kiña Kamanagniqsrauva?

18 ¹Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruñigaat, “Kiña kamanagniqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ²Jesus-ñum tuqluñigaa ililgauraq inmiñuquplugu, aasiñ qikaqtitlugu akungatnun maliguaqtit ³nipliqhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinjisuagupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqataanun. ⁴Kiñapayaqaq atchiksiruaq inmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamanagniqsrauruq ukunakña Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵Suli kisum iñuum akuqtuğumiñ ililgauraq pisigilunja akuqtuğaña.

Killuqsqusaağutit

⁶“Aglaan kia iñuum killuqsaqtitpagu ilañat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvañnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna quñisigmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan itiniqsrañani tağium. ⁷Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsqusaaqtuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsqusaağutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsqusaağigmigun. ⁸Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsaqtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuğimun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakña igluktun argaliñmiñ naagaqaa isigaliñmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniğmun. ⁹Suli iripsi killuqsaqtitpasi piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuğimun atautchimik iriqağusi uumakña malğunñnik iriliñmiñ igitauluniasiiñ anasiññuqsagvium ikniñanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰“Qaunagititchi suñjilłagikisrañatniñ makua ililgaurat. Atakkii isağuliñich ataramik aapamnułhiñaurut qilañmi. ¹¹[Iğñiña Iñuum aggiqsuq anniqsugiaqlugu tammaqtuaq]. ¹²Qanuq isummatiginayağniqpisiñ iñuk piqaqtuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammağuni? Pakkiağumiñaiññiqaupañ taamna atausiq tammaqtuaq? Uniññiağai taapku tallimakipiaguutailat ipnaich qimigaamun. ¹³Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluñniağaa ukunakña tallimakipiaguutailaniñ tammanitchuaniñ. ¹⁴Taatnatuntuuq aapapsi qilañmiittuam pisuğinjitkaa atausiğunniñ ilañat tamatkua ukpiqsriuat ililgauratun iliplutiñ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsaqtuq

¹⁵“Aniqatin killuqsaqpan akikñağutin uqautityağun killuqsautaanik kisiññuğusik ilaalu ilvilu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiağiñ utitmun. ¹⁶Aglaan naalağnisuñitpatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin

atautchimik naagaqaa malġuṇnik iññuṇnik. Taapkua iñuich ilisimaraut-laniaqtut uqaġipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malġukkun naagaqaa piņasutigun ilisimarauruatigun. ¹⁷Naalaġnisuñilġitpagich uqaġilugu ukpiqtuaṇuruanun; naalaġnisuñitchiñaaqpan aasiñ ukpiqtuaṇuruanikunniñ irrutigisigiksi Jew-ṇuñitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilġutiqaqtuñiāġisiruq qilāṇmi; sulī suapayaaq qilġutaikkaqsi maani nunami qilġutaiykkau-gisiruq qilāṇmi. ¹⁹Uqautipsaaġipsi, Malġuugupsik maani nunami aasi aṇiġutilusik supayaakun apiqsruġupsik, aapaa qilāṇmi savaaġigisigaa ilipsitñun. ²⁰Atakkii nani malġuk naagaqaa piņasut katikpata pisigiluṇa nayuutigisiruṇa ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutriṇitchuakun Savaktigun

²¹Aasiñ Peter-m utlakġugu Jesus apiqsruġniġaa, “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksraġivigu aniqatiga akitñāġluṇa killuqsaaqpan? Tallimat malġuṇniaglaan?” ²²Jesus-ṇum kiuniġaa, “Tallimat malġuḥiñauñilaṇnik aglaan piņasukipiaq qulit tallimat malġuṇniaglaan. ²³Agaayutim aṇaayuuqautaa sagviqpan atriqaġisiruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsruutiqaqmagaagmi. ²⁴Makpiġarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkauniquq ilaanun. ²⁵Akiliiyumiñaiññiqman aṇaayuaṇan tunirautquniġaa aġnaatlu sulī qitunġaurañi sulī iluqaisa suurapayaañi aasiñ akiliutigilugich niġġiuqsruutaiñun. ²⁶Savakti sitquqami sivuġaanun uqapsaaġniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallaṇṇa. Utitqitichigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷Aṇaayuaṇan ilunṇutchautiplugu aullaqtinniġaa natqigutiplugich niġġiuqsruutai. ²⁸Aglaan savakti anikami tavrakna nalaunniġaa ilaṇat savaqatmi niġġiuqsruummirigikkani qapsiuranik maniñnik. Tiguniqġukamiuṇ qimitchiqsruaqsiñiġaa nipliutiplugu, ‘Niġġiuqsruutin utitqirruṇ uvamnun.’ ²⁹Savaqataan purvigi-niġaa iniqsruaqġuġuasiñ, ‘Utaqqiurallaṇṇa. Utitqitichigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰Aglaan akiqsruġvigikkana utaqqisuñiñniqsuq. Aullautiñiñiāġniġaa isiqsivimnun aasiñ isiqtaupkaġuġu utitqitichiñiāḥanunaglaan niġġiuqsruutaanik. ³¹Atlat savaktit qiniqamitruṇ taamna atuumaruq ipiqtutchallapiāġniqsut. Utlakġugu aṇaayuaqtiṇ uqautiniġaat iluqaitñik atuumaruanik. ³²Aṇaayuaṇan savakti isiquniġaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluāġikpiñ niġġiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapṇa. ³³Suvaata ilunṇuksriñiñniqpiḥ savaqatiknik atriluṇa nagliksriḥḥaptun ilipnik?’ ³⁴Tavra aṇaayuaṇan qinnautiplugu tuyuġiniġaa isiqsirinun anasiñṇuqsuqupluṇa akiliñiñiāḥanunaglaan niġġiuqsruutipayaañiñik. ³⁵Taatnatuntuuq aapama qilāṇmi irrutiniaqmigaasi natqigutriṇitchuḥpsu aniqatiupsitñik uummatipsitñi.”

Jesus Iļisautriruq Aviņikun

19 ¹ Jesus uqarņaiqami tamatkuniņa aullaņniqsuq Galilee-miņ utlautipluni nunaaqjiuranįiņun Judea-m akiani Jordan-ņum. ² Iņugiaktuat iņuič malįniņaat. Jesus-ņum mamitinnįgai atniņņaktuat tavrani. ³ Iļarņisa Pharisee-ņuruat utlarņiņaat. Tavra uuktuuqsarļugu apiqsruļgiņniņaat, “Aņutim avitpagu nuliani patchitchįguni supayaanik, malįgutaksrakuagnaqa?” ⁴ Jesus-ņum kiuniņai, “Agliqisimasuknaņiksi aullaņniipman Agaayyutim iņiqsiļha aņutmiglu aņnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni aņutim unisaksraņigaa aapani suli aakani aasiņ piqasiutiluni nuliag-miņun, iluqatik-aasiņ atautchisun timinigutik. ⁶ Malęuunaiqsuk aglaan atausiņņuqtuk. Iņuum avitiņiļliuņ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiu-tipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ņuruat apiqsruņniņaat, “Suvaatami Moses tillisiqagnaņqpa aņutmun agliutiqqaarļugu aullaqtilluguasiiņ nuliani?” ⁸ Jesus-ņum kiuniņai, “Moses-ņum avititkaasi nuliapsitniņ atakkii iļisautitchįiitpaitļusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaņniļhaniņaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aęnaq tuniqsimauraqnaiņņaan aņutmiņun naagasuli aņutim avitkumiuņ, iļaqatnitqiguniasii atlamik aņnamik. Taamna aņun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Malįuaqtaįni nipliutiniņaat, “Taatna inniaqpan akunęakni nuliagiik nakuutluņniagnaņsuq iļaqatniņitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiuniņai, “Iņugiaktuat iņuič akuqtutlaitkisigaat taamna iļisauttun. Kisimiņaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkaņi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii aņutiqaqtuq isuanunaglaan iļaqatnikkummataitčuanik; suli aņutiqaqmieuq iļaqatnikkumiņaiyakkaņitņik iņuič; atlatsuli, iļaqatnikkummataitčutinj atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iņuum akuqtuęumiņagumiuņ taamna iļisauttun akuqtuęliuņ.”

Jesus-ņum Agaayyutiniņai Iļilgaurat

¹³ Iņuič iļilgaurat tikiutruņniņaich Jesus-mun argaņi iļilugich iļilgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan malįuaqtit iņiqtignįgaich tamatkua iņuič. ¹⁴ Jesus nipliņniqsuq, “Iļilgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iļiņitņun atakkii Agaayyutim aņayuqautaa aņmaruq iņunņun atriqaqtuanun iļilgaanik.” ¹⁵ Iļikamigich argaņi agaayyutiqqaarļugich aullaņniqsuq.

Nukatpiaq Sulliņaurauqaqtuq

¹⁶ Aņun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Iļisautrii, sunik nakuuruanik savaglųa piqatlasinįayaqpik isuitčuamik iņuuļigmik?” ¹⁷ Jesus-ņum nipliutiniņaa, “Suvaata taiguutiqaqpiņa nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanųuruq. Aglaan iņuuļiqagukkuvich tupi-giyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpam apiqsruņniņaa, “Nallinjich?” Jesus

nipligñiqsuq, “Iñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqataanik, tig-liñniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ²⁰Nukatpiaq nipligñiqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutaułłamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹Jesus-ñum uqautiniğaa, “Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qaiłlugich maniich ilaippauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinğa.” ²²Nukatpiam tusaakamiuñ taamna ipiqtutchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Iłmun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigñiałksraña Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴Uqautipsağipsi, qağanatluktuq pikukturuam isıłksraña ‘Mitqutum Iraagun’ uumakña umialguruam isıłksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵Maliguaqtañ tusaakamitruñ taamna quviğutchallapiagñiqsut nipliqhutiñ, “Kiñami anniqsuğisiñiqpa?” ²⁶Jesus-ñum takusaqługich nipliutiniğai, “Sua iñuich savağiyumiñaisañat Agaayyutim savagıtlapiagatağaa.” ²⁷Peter-m kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiıli sumik piññañiaqpisa?” ²⁸Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, Iğñinğa Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianağmiñi suli supayaaq nutaağuppan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppigisipmisi qulit malğunñun aquppiutaqpañnun atanniqsuğlugich kinjvianjı qulit malğuk iğñinjin Israel-ñum. ²⁹Suli kiñaliqaa unitchiruaq kinjuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililğaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunğa akuqtuigisiruq akılıusianik tallimakıpiaguglugu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuułigmik. ³⁰Aglaan iñugiaktuat sivulliuuat pakma aquligugisirut, suli iñugiaktuat aqulliuuat pakma sivulligugutiñ.”

Savaktit Nautchiivimji

20 ¹“Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiivıqatuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksragsiugñiqsuq nautchiivimjiñun. ²Sivunniuatigiqqaalugich savaktiksrat akılığisiñiplugich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiivimjiñi tiliñigai. ³Qulinuğutailamun sassağ tikitman aullalgitñami qinignigai atlat tunisiñiağvinjiñi qikaqtuat ittuaqsıñaqhutiñ. ⁴Nipliutiniğai, ‘Savviağitchiıli nautchiivimñun. Nalaunñaruamik akılığisigipsi.’ Savviağniqsut. ⁵Aullalğiniñiqsuq uvlug qitiqquğunnaqman suli piņasunun sassağ ilipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni. ⁶Suli aullalğiniñiqsuq tallimanun sassağ tikitchunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikağaaqsıñaqtuunik apiqsruğniğai, ‘Suvaata qikaqtuaqsıñaqpisi taatna uvluvakpaurağ ittuaqhusi?’ ⁷Kiuniğaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksrataağinıluta.’ Uqautiniğai, ‘Aullagitchiıli savviağusi nautchiivimñun.’ ⁸Anaqaksraaqman

nautchiiviqaqtuq uqaǵniqsuq savaktit aṇaayuqaṇatnun, ‘Tuḡuḡlugich savaktaut akilikkich akiññaktaaṇitñik, aullaǵniḡlugich aqulliuplutij savviaqtauniñ sivulliǵñunaglaan.’⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtaanuruat tallimanun sassaqaq ilipman, akililḡlugich uvlum akiksraṇanik.¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaanuruat aggiqamin, isumaniqsut akikṇatluṇniaqhutin. Aglaan atausiullaaplutin akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksraṇanik.¹¹ Taapkua akuqtuikamin akiññaktaagmiknik uqapiḡuqaṣniqsut akikṇaqḡugu nunautilik¹² uqaqhutin, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchiḡhiñami sassaǵniǵmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagauvva iglutuḡuḡugu uunaq savakhuta uvluqtutilaṇatun.’¹³ Aglaan kiuniǵaa ilaṇat, ‘Ḳauramaaṇ, savvaḡuutitjikipiñ ivayaǵniǵutin. Sivunniuqatigijitpiṇa savagukhutin akiksraṇatun uvlum?’¹⁴ Tigulugu akilḡusian aṇilaaǵiñ. Qaitchisukkiga aṇun savviaqtuaq aqulliupluni ilipniktuaq akilḡipmatun.¹⁵ Nalaunṇaiññiqpik isumaptun aṇalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliḡuutigisirut, sulī sivulliich aqulliḡuutilutin. [Iñugiaktuat iñuich tuḡirakkaugaluqaqtut, aglaan ikituorat piksraqtaanurut.]”

Jesus-ḡum Piṇatchiǵniǵai Uqaqahḡi Tuqqutaḡlik سراǵmiñiǵlu Aṇipkakkauḡlik سراǵmiñiǵlu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaǵutinǵai qulit malḡuk maliḡuaqtini uqautiplugich,¹⁸ “Naalaǵnisitchi, Jerusalem-muṇniaqtugut Iǵniṇa Iñuum aatchuutigikkauviksraṇanun qaukḡiṇitñun agaayuliqsit sulī aglaliqirinun. Iliṇisa tuqqutaksraḡuǵniñiaǵaat.¹⁹ Qaitkisigaaṇ Jew-ḡuṇitchuanun mitautigitqulugu ipiǵaḡtuḡlugulu, sulī kikiaktuutipkaḡlugu sannigutamun; aglaan aṇitqiksikkauniaqtuq piṇayuatiḡun uvlut.”

Aakauruam Injicsruaṇa

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iǵñakkiñ aakaṇak utlautiniqsuq Jesus-mun piqaḡigiplugik iǵñanṇi. Sitquǵviginiǵaa sivuḡaanun inḡiḡugu pisitquplutin.²¹ Jesus-ḡum apiqsruǵniǵaa aǵnaq, “Sumik pisukpich?” Aǵnam kiuniǵaa, “Tilikkkik ukuak iǵñakka aquppitḡasiḡlugik ilipni, ilaqataa taliqpiḡñun sulī ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich aṇaayuqautipni.”²² Jesus-aasiñ nipliǵniqsuq, “Nalurusi sumik injicsruḡtilaapsitñik. Imiḡhiñauvitku qallun imiqsaḡumakkaga [naagaqaa apqusaahḡhiñauvitku naṇinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga]?” Taapkuak iǵñakkiñ kiuniǵaa, “Imiḡhiñaugikpuk.”²³ Jesus-ḡum nipliutinigik, “Ḳumun imiǵniǵaluqaqtusik qallutmiñ imiǵniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuṇa aquppiruksraṇnik taliqpimñi saumimñiḡu. Taapkuak innak iñuqaḡniqaqtuk aapaa itqanaiyautikkaniḡnun.”²⁴ Qulit tusaakamin taavrumiṇa iḡuagiṇiñniǵaich taapkuak malḡuk aniq-

tigiik. ²⁵ Jesus-ŋum tuqłuǵnıǵai malıǵuaqtını uqautiplugich, “İlisimarusi aŋalatiŋich Jew-ŋuŋitchuat aŋalanniǵlugaqtılaaŋatnik iñuŋitñik suli kama-naǵniqsraŋisa naŋititchuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunǵitchuq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamaŋuǵktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaaq qaukłiusukkumi savaktaaǵrugtuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun İǵñıŋa İñuum agǵiŋitchuq savautipkaǵıaǵuni, aglaan savautrit-yaqhuni suli qaitchaqtuqługu iñuułı tasuǵukługich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malǵuŋnik Ayaunaruǵnik Aŋutiŋnik

²⁹ Jesus malıǵuaqtınılu aullaaqsimata Jericho-mun, iñugiallapiaqtuat malıŋnıǵaat. ³⁰ Malǵuk aŋutik ayaunaruak aquppiñiqsuk sanıǵaat-ni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaǵniplugu kappaiŋaniqsuk, “Ataniiq, kiŋuviaŋa David-ŋum! Nagligillaŋniaqtiguk.” ³¹ İñugayaat iñiqtıǵnıǵaich nipaisaaquplugik, aglaan nipituluuraqhutik kappaiŋaniqsuk, “Ataniiq, kiŋuviaŋa David-ŋum! Nagligillaŋniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqłuǵnıǵik, aasiñ apiqsruqługik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniǵaak, “Ataniiq, qıñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunŋutchaŋniqsuq taapkuŋniŋa. Aksıñiñıǵik iriŋik. Tavrauua qıñitlasiñiqsuk, aasiñ malik-ługu Jesus.

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

21 ¹ Aasiñ qallikamiŋ Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, iǵǵıǵñun atıqaqtuamun Olives-mik. Tavrakŋa Jesus-ŋum tiliñi-ǵik malǵuk malıǵuaqtıŋni, ² uqautiplugik, “Aullaǵutik nunaaqquuramun sivunnaptikniittuamun. Amaniaŋani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksıǵvik nuǵǵaŋalu. Pituıǵługik uvuŋautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagiktik atanguruamun inuǵiniługik. Taavruma tavrauua aullaqtinniǵik.” ⁴ İluqaan atuumaniqsuq taŋıqsaqługu sivunik-sriqirim uqautigikkana itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iñuŋi Zion-ŋum,
Ataŋii, umialiksi agǵıqsuq ilipsitñun.
Piisaanıtchuq usiaqsıqsuq natmaksıǵviŋmi,
nuǵǵaŋaniunniñ natmaksıǵvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Malıǵuaqtik aullaǵniqsuk tuvraqługu Jesus-ŋum uqauttutaa iŋmik-nun. ⁷ Taapkuak agǵiutiniǵaak natmaksıǵvik nuǵǵaŋalu Jesus-mun. İliñıǵaich atnuǵaatik natmaksıǵviŋmun aasii Jesus aquvitluni taapkuŋ-nuŋa. ⁸ İñugiallapiaqtuat iñuich siaminnıǵaich atnuǵaatiŋ tumitchianun. Atlatlı kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ İñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ŋum suli tamatkualu malıktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakuput igñiña David-ñum.
Uvvatuq Agaayyutim piñiutiqagliuñ tikitchuaq piqusiqhuni
Ataniǵmik.

Psalm 118:26

Nangakkauli Agaayyun qutchiññiqsrami qilañmi.”
10 Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaañi nunaaqqim agayaul-
lañniqsut, aasiñ iñuich apiqsruqtuǵniqsut, “Kiña una?” 11 Tamatkua
iñugayaat kiuniǵaich, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri
Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqłuiyaiñha Agaayyuvikpauramik

12 Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittaǵniǵai iluqaisa
tauqsisuktuat sulitunisiullaqtuat tavrani, sulilǵutaqługich tiivlut
maniññik simmiqsuǵviñich aquppiutañitlu tamatkua tunisiullaqtuat
tiñmiaǵruuranik. 13 Jesus-ñum uqautiniǵai tamatkua, “Aglausimaruq
Agaayyutim makpiǵaañiñi, Tupiǵa taggisiquǵniaqtuq agaayutyag-
viñmik, aglaan iriqtuǵvigiliutipkaǵiksi tigliñniaqtinun.” 14 Tavrani
agaayyuvikpañmi ayañaruat sulipisutlaitchuat Jesus-muñniqsut,
aasiñ Jesus mamititlugich. 15 Qaukñiñich agaayuliqsit aglaliqiritlu
uumitchañniqsut qiniqamitruñ Jesus savaaqaqtuq quviquaq-
tuanik sulililǵaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqhutinj,
“Nangaglakuput igñiña David-ñum.” 16 Tamatkuali nipliutiniǵaat Jesus,
“Tusaavigich makua sumik uqaqtılaañat?” Jesus-ñum kiuniǵai, “Ii,
agliqisimasuknaǵiksi uqałiq uqaqsimaruaq,

‘Aniqammiurat ililǵauratlu nangaipkaǵniǵitin quyyatillautamik?’”

Psalm 8:2

17 Jesus-ñum uniññiǵai. Aullaǵniqsuq nunaaqqiqañmiñ siñiktaqhuni
Bethany-mi.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaaǵuqman Jesus utillaǵmi nunaaqqiqañmun niǵisuliǵniqsuq.
19 Qiniqamiuñ fig napaaqtua apqutmi utlañniǵaa aglaan paqitchiñitluni
fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ñum nipliutiniǵaa napaaq-
tuq, “Tavraqaniñaglaan asianik nauritqiññiaqnak.” Taamna napaaqtuq
pannaqłuktignigaa. 20 Maliguaqtaiñ qiniqamitruñ taamna quvigut-
chak-
hutinj uqaǵniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtiquaun?”
21 Jesus-ñum kiuniǵai, “Uqautigipsi, Ukpisrsisiquǵupsi arguaqtusunaqasi
pitlanayaqtusi savaaǵikkaptun taavrumiña fig napaaqtuanik, aglaantuuq
nipliǵupsiunniñ uumuña igǵimun, ‘Nuutittin igitaulutin taǵiumun’ taat-
nallapiaq atuumanayaqtuq. 22 Ukpisriñikun apiqsruǵupsi supayaamik
akuqtuigisirusi agaayulikun.”

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqpa?

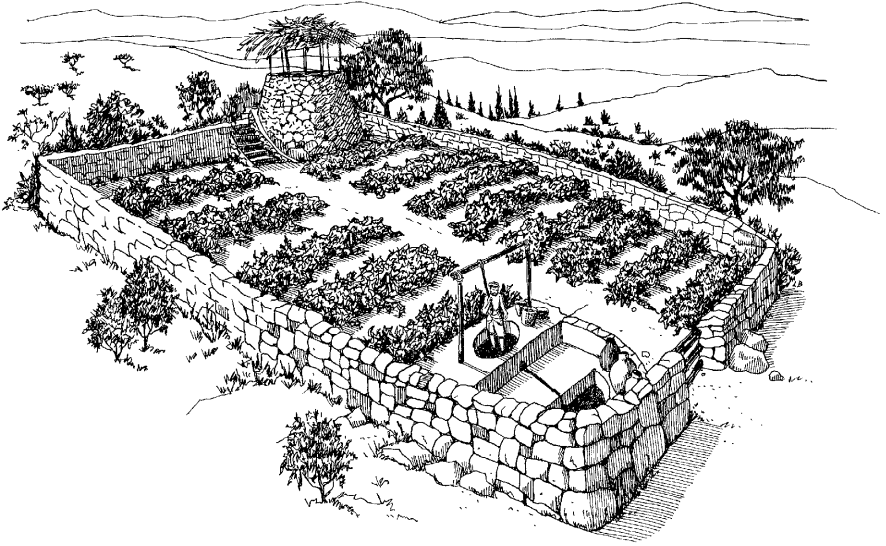
²³ Jesus Jerusalem-mun tikiññanikman isiǵniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñjisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlañniǵaat Jesus ilisautripkaǵlugu aasii nipliutiylugu, “Kisum aǵalatchiñhagun savaaǵivigich tamatkua? Kia saññiksritpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiuniǵai, “Uvañaptuuq apiqsruǵniaǵipsi atautchiñhiñamik. Kiugupsitña uqautigisipmigipsi nakiñ aǵalatchiñiqaǵluna savaaǵitilaañatnik tamatkua. ²⁵ Kia saññiksritpañ John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaǵniqsut inmiknun, “Uqaǵupta agaayyutmiqsauniylugu Jesus-ñum uqautiniǵaatigut, ‘Suvaatami ukpiǵiñitpisiñ John?’ ²⁶ Aglaan uqaǵupta iñukmiqnisauñlugu, iñuigutçaktinniaǵivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginiñtaat John sivuniksriqirautilaaña.” ²⁷ Aasiili kiuniǵaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniǵai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aǵalatchisiqaǵluna savaaqaqtılaamnik tamatkuniña.

Atrikusaun Malǵukkun Iǵñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviñli añun iǵñiqaqtuaq malǵuñnik? Utlañniǵaa añayukñiq nipliutiylugu, ‘Iǵñiñ savviaǵiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiuniǵaa, ‘Savviaǵumiñaitçuna,’ aglaan aquagun nunuuranisusq aullaqhuniasii. ³⁰ Aapañak utlautilǵiñniqsuq ilaqataanun iǵniǵmi uqautiylugu sivuanisun. Taavruma kiuniǵaa, ‘Savviaǵisiruna,’ aglaan aullañiñniqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak iǵñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniǵaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniǵai Agaayyutim añaayuaqtumiñi sivupsitñiñ. ³² John agǵigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunñaruakun iñuuniaǵviksrakun, aglaan ukpiǵiñitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiǵiǵaat. Aasiili qiniqapsigik nunuurañitçhusi aquvatigun ukpiǵilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaǵniñlagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaǵniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriǵviñiǵniqsuq, sapukutçhiǵlugu avataagun, nivakhuni misuǵuliǵviksramik, nappaipluni nasiqsruǵviñmik, tavraasiñ atukkirrutigiylugu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullaǵniqsuq uñasiksuañun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuǵiniǵai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilinjitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguñiǵaich savaktai, aasiñ anaumiklugu atausiq, suli tuqqutlugu ilañat, atlasuli miñuqtuqlugu uyaǵaǵnik. ³⁶ Tuyuqalǵiñniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan savvaǵlulǵiñniǵaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpiañuplugu tuyuǵniqsuq iǵniǵmiñik ilinjitñun



(Mt 21.33)

uqaqhuni, ‘Taluġiniagaat iġniġa.’³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruġ iġniq uqaġniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piñnaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’³⁹ Tiguplugu aninnigaat asialiviniñiñ tuqqutluguasiiñ.⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuġniaqpagich tamatkua nautchirriqirit?’⁴¹ Kiuniġaat, ‘Taapkua iñukluich nañitillugich tuqunniagai, aasiiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuġumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.’⁴² Jesus-ñum nipliutiniġai, ‘Aqliqisimasuknaġiksi Agaayyutim uqałha, ‘Uyaġak tuppirt ayakkañat, taamna uyaġak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni. Taamna atangum savaaġigaa suli quviqnaqtuanunusugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Inuġingigisigai Agaayyutim añaayuqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun aňalatchiñiaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuñiġmiñnik. ⁴⁴ Aasiiñ kisupayaaq puukaqtuq taavrumuñja uyaġañmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaġaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuġiniġaa.”

⁴⁵ Qaukñiñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagmiknik.

⁴⁶ Tigusukkaluaġniġaat, aglaan iqsiniqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqirauniplugu.

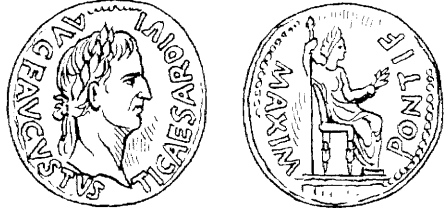
Atrikusaun Nìgìqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

22 ¹Taimma uqaaktuagaqsilgìnnìqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ²“Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriqagìsiruq umialinmik itqanaiyairuamik nìgìqpagviksramik igñi ilaqatnigviksrautaani. ³Tiliniğai savaktini tuqługìaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat nìgìqpagviksramun, aglaan aggìgùnìnnìqsut. ⁴Umialik tiliritqìlgiñnìqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainnikkiga nullautchìgviksrağa. Tuqqutchianiktunja uqsraqsanitñik tuttuqpałunma nuğğagmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Aggìgusi nìgìqpagağitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutiginiñnìgach aglaan aullañhiñağniqsut, ilañat savviaqhuni nautchiivinmiñun sulì atla tauqsìğñiğvinmiñun. ⁶Ilañisa tìguniqtunniğach savaktit anaumikługich sulì tuqqutqataqługich. ⁷Umialgum tusaakamiuñ taamna uumitchañniqsuq. Tuyuğiniğai anuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuaqtuqtuat sulì ikipkağlugu nunaaq-qinjat. ⁸Tavra nipliutiniğai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluaqtuat nalliummatinitchut. ⁹Aullağusi tumitchiat kañiğalunitñun aiyugaaqłiğiağitchi kisupayaanik qinikkapsit-ñik aggìqulugich katchuutiniaqtuak nìgìpkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰Savaktit aullağniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaqsiplutinj iñunñik atisiplugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiiñ immiğniqsuq paqitapayaagmiknik. ¹¹Aglaan umialik isiqami qinìgìaqlugich tuyuğmiaksraqtaanuruat, qinìgìniğaa iñuk tavrani atnuğaaqtummaanitchuaq piqutìgilugu ilaqatniñniaqtuq. ¹²Umialgum nipliutiniğaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaañ, qanuqhutin isiqpich nìgìqpagvianun atnuğaaqtusunjaq-nak nalaunñaruani?’ Taamna iñuk nipiksraiñnìqsuq. ¹³Umialgum uqautiniğai savaktini, ‘Qilìqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasii taag-niqsrallapiamun. Tavrani itkisiruq qiañiq sulì tiraalatchiñiq kigutinik.’ ” ¹⁴Tavrani Jesus niplipsaagniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluaqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurur.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchağukługu Jesus uqałhigun. ¹⁶Tuyuqagniqsut malìguaqtimiknik ilaanun, piqasiqługich Herod-kuaqtuanik uqaqhutin, “Ilisautrii, ilisimarugut nalaunñaru-ñutilaaqnik. Ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkañanik ilumutuuruakun sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiaqtilaan-ñat, aasiiñ suginimigiñ iñuum suurautilaanja. ¹⁷Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Malìgutaksrakuagnaqpa akilii-runi tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸Aglaan Jesus

il̄isimaplugu sivunniuḡutaat pigiīliq̄īh̄ikun nipl̄īḡnīqsuq, “Ukpīn̄uaqtisī! Suvaata uuk-tuaq̄p̄isit̄n̄a? ¹⁹ Qīnīqt̄illaksit̄n̄a man̄īnm̄ik akīlīqsuutaauruam̄ik tax-sinun!” Qait̄chīnīqsut man̄īnm̄ik. ²⁰ Jesus-̄n̄um apīqsrūḡnīgai, “Kia-una agliut̄rān̄a man̄īn̄mi? Kiasuli aglān̄a?” ²¹ Kiun̄īgaat, “Caesar-m.” Aasīn̄ Jesus-̄n̄um uqaut̄inīgai, “Akīlīiut̄igilugu Caesar-mun Caesar-m pigikk̄ān̄a, suli Agaayyut̄mun pigikk̄ān̄a Agaayyut̄im.” ²² Tusaakam̄it̄rūn̄ Jesus-̄n̄um uqāḡikk̄ān̄a quvīḡusūn̄iq̄sut unit̄l̄uguasīn̄.



(Mt 22.19)

Apīqsruun An̄ipkakk̄aūh̄ikun Tuqūh̄īḡmīn̄

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-̄n̄uruat, tamatkua uqāguuruat tuqu-ruat an̄it̄q̄it̄laīn̄īn̄īpl̄ugich, utlaut̄inīqsut Jesus-mun apīqsrūḡuk̄l̄ugu, ²⁴ “Īlisaut̄rii, Moses-̄n̄um uqaut̄igaat̄igut it̄naqhuni, An̄un īlaq̄atiq̄aqt̄uaq tuqukpan qit̄un̄ḡigaluaqani, taavruma an̄ut̄im an̄iq̄ataan īlaq̄at̄nik̄taaḡiraksraḡinīgaa uil̄gāḡnaaq qit̄un̄ḡisīl̄ugu an̄ut̄mik īlisiman̄āguniasiīn̄ tuquruam qit̄un̄ḡāḡit̄ilaan̄an̄ik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat mal̄ḡuktun an̄iq̄at̄igīich akunn̄apt̄ikni: an̄ayuk̄līq nuliaqt̄uaq tuqupluni qit̄un̄ḡait̄l̄uni, unit̄l̄ugu nuliani an̄iq̄at̄mīn̄un. ²⁶ Tugliasuli an̄iq̄ataa taat̄natun tuqupluni pīn̄ayuaglu, kiisaimma iluq̄at̄īn̄ an̄iq̄at̄igīich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiīn̄ āḡnaq tuqupmīnīqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat mal̄guuruat an̄ut̄it̄ nuliaqt̄uat iluq̄at̄īn̄ taavrumīn̄a āḡnamik, nalliat̄a nuliāḡigisīnīq̄paun̄ taamna an̄it̄q̄iḡvīn̄mi?” ²⁹ Jesus-̄n̄um kiun̄īgai, “Qanutun killukuaq̄tigivisi! Nalugisi Agaayyut̄im uqāh̄ich ilaanlu san̄n̄ia. ³⁰ Īn̄uich an̄it̄q̄igum̄īn̄ tuqumīn̄ īlaq̄at̄nik̄t̄uḡumīn̄ait̄chut naagaqaa īlaq̄at̄nik̄titakkauyumīn̄ait̄chut. Aglaan it̄kisirut is̄āḡulik̄titun q̄īlan̄mīittuatun. ³¹ Agliq̄isimasuknāḡiksi Agaayyut̄im uqaut̄t̄utaa il̄ipsit̄n̄un an̄it̄q̄īh̄ikun tuqūh̄īḡmīn̄. ³² ‘Agaayyut̄igigaat̄n̄a Abraham-lu Isaac-̄n̄umlu Jacob-̄n̄umlu.’ Agaayyut̄iḡīn̄it̄kaat tuqun̄aruat aglaan īn̄uuruat.” ³³ Īn̄ugayaat̄ tusaakam̄it̄rūn̄ Jesus-̄n̄um īlisaut̄t̄utaa quvīḡusūn̄iq̄sut.

Kaman̄ānīqs̄rakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-̄n̄uruat katimanīqsut tusaakam̄īn̄ Jesus-mun n̄ipaiq̄sīn̄īp̄īgich Sadducee-̄n̄uruat. ³⁵ Īlan̄ata īlisaut̄rīn̄uruam mal̄īgut̄aksran̄ik apīqsrūḡnīgaa Jesus uuktuaḡuk̄l̄ugu, ³⁶ “Īlisaut̄rii, nalliat̄ tillis̄it̄ kaman̄ānīqs̄rauva mal̄īgut̄aksrani?” ³⁷ Jesus-̄n̄um kiun̄īgaa, “‘Pīq̄pagiyum̄agīn̄ at̄anīq̄ agaayyut̄igikk̄an̄ iluqaanīn̄ uummat̄ip̄nīn̄,

iluqaaniñ iñuutchipñiñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamañañiqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigikkanich tunñaviqaqtut taapkuñnuja malgunun tillisiñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ñuruat katimapaqługich Jesus-ñum apiqsruñigai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq? Kia kiñuniagivaun?” Kiuniğaat, “David-ñum.” ⁴³ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Qanuqhunimi David-ñum, uqaqhuni Irrutchikun, taiguutiqağniqpaun ataniğmik? Atakkii uqağniğuguuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun
uvañnun akiiliniñhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁵ David-ñum iñmiñik taiguutiqaqpagu Ataniğmik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kiñuviağitlaniqpaun?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiulguiñniğaiç Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniğaglaan uvlumiñ kiunniñ apiqsruqtağunaiğniğaat Jesus.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtit

23

¹ Taatnaanicman Jesus uqağniqsuq iñugayaanun maliguaqtimiñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu

maligutaksriuqtut Moses-tun iñilğanimma. ³ Taatnamik tupigiraksragigisi atuğlugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaanaq. Atakkii atuummitlitchaat sumik uqaqqaqhutinj.

⁴ Natmiqsuiraqtuq iñuñnun uqumailanik. Aasiisuli ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtağirağigaaq qiniqqusañhiñagutin iñuñnun. Agliłaaqtağniğaiç puukataurat qauğmikniļu taligmikniļu imaqaqtuat uqağnik suli atnuğaağmij nivijałukkatanich takliłaaqługich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñijich aquppiutanitñik niğiqpakmata, suli Jew-ñuruat ktrağvinjitñi aquppiłlatuplutinj qaukñuruam inaa-



(Mt 23.5)

ni, 7 suli tumitchiani paġlatqutuplutinj suli iñuñnun tuqħiraqusuuplutinj iļisautriñik. 8 Aglaan taiguutiqaġumiñaitchusi iļisautriñik, atakkii atautchiħhiñamik iļisautriqaqhusi aasiiñ iluqasi aniqatigiiksusi. 9 Taiguñniaqasiuñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiħhiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuamik. 10 Naagaqaa taiguqasiuñ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiħhiñamik sivulliuqtiaqqtusri, taamna Christ-ñuruq, anniqsuqti akiqsruutauraaq. 11 Iñuk kamañaġ-niqsrauraaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. 12 Suli kiñapayaaq kamañaġasugiruaq inmiñik atchiksipkakkauġisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruaq inmiñik kamañaġsipkakkauġisiruq.

Jesus-ñum Suakataġai Ukpinquaħhatigun

13 “Nakħiuñ, aglaliqirisiilū Pharisee-ñuruasiilū, ukpinquaqtisii! Kañiqsitłaitkiksi Agaayyutim uqaħa uqqiraqtaalu suli iļisautrinjilugich. Atriaqqtusi iñuñnik añmautiqaqtuanik Agaayyutim añaayuuqautaanun aglaan añmañitlugu. Isinitchusi sulipsuuq isiqtailigisi tamatkua isigñiu-raqtuat. 14 [Nakħiuñ, aglaliqirisiilū Pharisee-ñuruasiilū, ukpinquaqtisii! Ivayaqtuipłusi tupinjtñik sulliñaurañitñiglu uilgañaat, aasiiñ taimma qiiñiqtinnaqaqsipłusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsaqsiuħiksraqsi pigiitłuñniaqtuq.] 15 Nakħiuñ, aglaliqirisiilū Pharisee-ñuruasiilū, ukpinquaqtisii! Kukiłuktusi taġiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliġuaqtinigukhusi. Aasiiñ maliġuaqtiksraqtaa-ġianikapsiuñ anasiññuqsagvñmutlasiraġigiksi pigiitłukługu ilipsitñiñ. 16 Nakħiuñ, ayaunapłusi sivulliuqtauruasii! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ 17 Ayaunapłusi isumalġuitchuasii! Nalliak ukuak pitłuktuanuva—kaviqsaak manik naaga agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuaq kaviqsaamik maninmik? 18 Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniłlaqtuġvikun taamna suñitñiplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniłlaqtuġvñmi akiqsruutiniktuq. 19 Ayaunaruasii! Nalliak ukuak pitłuktuanuva aatchuun naaga tuniłlaqtuġvik ipqiqsitchipkairuaq aatchuutmik? 20 Taatnamik iñuum tuniłlaqtuġvikun akiqsruqami taputiraġigai aatchuutit tuniłlaqtuġvñmiittuat. 21 Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiraġigaa Agaayyun ittuaq tavrani. 22 Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiraġigaa Agaayyutim aquppiutaña taamnalu aquppiruaq tavrani. 23 Nakħiuñ, aglaliqirisiilū Pharisee-ñuruasiilū, ukpinquaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat iļisauttutit maliġutaksrani: nalaun-ñaruahiq, nagliktaq suli ukpiqsriħiq—taapkua atuumaraksraġaluasi minitchiraġasunqaasiaglaan sivulligñik. 24 Ayaunapłusi sivulliuqtisii,

milugiatchiat piigñiağagigisi qallutipsitñiñ salummautituqługich, aglaan iilğataqtigagigiksi pikukturuuq natmaksigvik. ²⁵Nakñiuj, aglaliqirisii-
lu Pharisee-ñuruasiilu, ukpiñjuaqtisii! Salumapkairusi qaathiñanjitñik
qallutipsi sulı puggutapsi, aglaan ilujich immaukkaqhutiñ ivayaqtu-
łigmik sulı killiqiligmik. ²⁶Pharisee-ñuruasii, qanutun qinñitlaisigivisi!
Salummaqaaqsigik iluañnik qallutimlu puggutamlu, qaanjiglı saluma-
yumauk. ²⁷Nakñiuj, aglaliqirisii lu Pharisee-ñuruasiilu, ukpiñjuaqtisii!
Ittusi qinñiyunaqtuatun iluvğich silataatitun, aglaan ilujich immauk-
kaqhutiñ tuquñaruat iñuich saunijitñik sulı qaayugñapayaaqtuanik.
²⁸Taatnallapiaq qaathiñapsigun sagviaqtuğaqtusı iñuñnun nalaun-
ñaruatun iliplusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpiñjuağutininik
pigiiłiqilignıglu.

Jesus Sivuniksriqiruq Anasiñjuqsagviksrañatnik

²⁹“Nakñiuj, aglaliqirisii lu Pharisee-ñuruasiilu, ukpiñjuaqtisii!
Qinñiyunaqsagisi iluvñich sivuniksriqirit sulı nalaunñaruat iñuich.
³⁰Uqaqtusısulı, ‘Iñuuniaqsimagupta inñilğaan taimani aapaavut iñuuniaq-
mata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinjitñi iñuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’
³¹Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimaraunıqsusi kinjuviağitilaapsitñik
tuqutçhiruanun sivuniksriqirinik. ³²Ki naatchiuj sivulliapsi aullağ-
niikkañat. ³³Ilipsi qitunğañich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuğługu
nañaqniaqpisiuj anasiñjuqsagvinmuktitaaviksraqsi? ³⁴Taatnamik
tuyugisiruñu sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaanıglu iñuñnik aglali-
qirinıglu—ilañich tuqutkisigisi, sulı ilañich kikiaktuutilugich, atlatsulı
ipigaqtuğlugich katrağvipsitñi sulı qimaaratchilugich nunaaqqimiñ
atlanun nunaaqqiñun. ³⁵Taamna pisigıplugu anasiñjuqsagsıuñksraqsi
tikiññiaqtuq ilipsitñun maqitçhipkaiñapsigun auñatnik nalaunñ-
ruat iñuich mañuñ nunamun, aullağniilugu iñuaqtułhaniñ Abel-ñum
iñuaqtułhanunaglaan Zechariah-m igñiñan Barachiah-m, iñuaqtapsi
akungakni agaayyuvikpaumlu tuniñlaqtuğviumlu. ³⁶Uqautigipsi
ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiñjuqsautiksraq tikiu magisi-
ruq makunuj iñuñnun pakmapak iñuuruun.



(Mt 23.37)

Jesus-ñum Piqpaksrıñha Jerusalem-miunı

³⁷“Annaatuk, Jerusalem-
mıusii! Tuqutçuuruasii
sivuniksriqirinik miłuqtuirua-

siilu uyağannik tamatkuniņa tuyuauruanik ilipsitñun! Akulaiqługu katitchummiuǵaluǵaǵigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaquqtaılitñiktuatun paiyaagmiñnik ataaknun isaqquñmi. ³⁸ Atañi, tupiqsi suksraakkaullapiaǵniaqtuq suñiǵlaǵuǵlugu. ³⁹ Taatnaqluņa uqautigipsi, qinıtqikkumiñaitkipsitña nipliǵñiaǵapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piliutigiliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquǵniaǵhanik Agaayyuvikpaum

24 ¹ Jesus unitkaqsiptomagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaugniǵaat ininıtñik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ñum apiqsruǵniǵai, “Iluqaisa makua tupqich qinıtñitpisigich? Uqautigipsi, Kisiñuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyağanmik qalliani atlam ulǵusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iñuiliǵutniglu Piyuaqsiuliksramiglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iǵgimi taggisqaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlañniǵaat kisipkuqhutitñ apiqsruqługu, “Uqautitigut uumiņa. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutitigun ilitchuǵigisivisa aggyasi-guvich suli nuna isukñiyasikpan?” ⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Qaunatqiaǵigitchi iñuili kinniñitchumagaasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyisirut uqagutitñ, ‘Christ-ñuruña,’ aasiñ kinniñitigutitñ iñugiaktuanik iñuñnik. ⁶ Tusaagisirusi aņuyaktuanik qanittuamiñ uņasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatitñ tamatkua atuumaruksaurut aglaan isukñiñgitchuqsuli. ⁷ Nunaaqqich aņuyyiuǵisirut akilliǵiiksillutitñ avatmun suli atanguviich akilliǵiiksillutitñ avatmun, niǵisuksiuliqmiłutitñ, suli nuna aulapmiłuni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullaǵniisaagigai auliyautiñhum.”

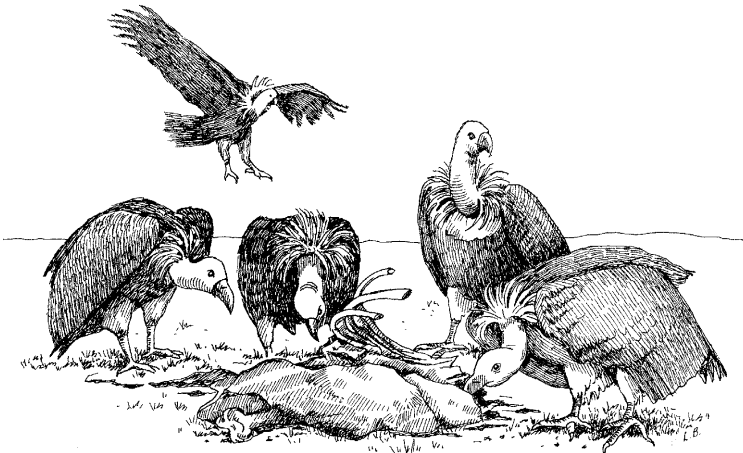
⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaqsiuviksrapstñun, suli tuqqtauñiksrapstñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piquitigiluña. ¹⁰ Taimaniǵuqpan iñugiaktuat iñuich ukpiǵutaigñiaqtut, aatchuutigiraǵautilutitñ avatmun suli uumikkutilutitñ avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqiriñuqtauat aggyisipmiñiqsut kinniñitigutitñ iñugiaktuanik iñuñnik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiiliqitñat iñugiaksitmukhutitñ piqpakkutaat niglaqsiñiaǵaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq payaņaiguni isuanun anniqsukkaugisiruq. ¹⁴ Quliaqtuaǵigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim aņayyuqau-taagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukñitkisiruq.”

Tatamnapiǵataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukuniņa kañiqsili. Qiniǵniaǵiksi naggunallapiaǵataqtuaq qikaǵlugu ipqitchuami inimi iniksrañisamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaña. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunañani Judea-m qimakkumaut iǵgiñun. ¹⁷ Iñuksuli

itkumi tupiġmi qaanaani atqagnaqaani aikġigumi sumik tupiġmi iluaniñ. ¹⁸Kiñasuli iñuk nautchiivini itkumi utiġniaqani aikġigumi quppigaag-miñik. ¹⁹Taipkua uvlut tikitpata, nakliuq aġnat siñaiyauniġumiñ suli aakat miluktitchigumiñ ilġigauraġmiknik. ²⁰Agaayutitchi qimałik-sraqsi atuumatquñilġugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluaani. ²¹Atakkii taivrurmani nagliksaaqpauralıksraq atuumagisiruq atrigiñi-saņa atuumaruam aullaġniñhaniñ nunam uvuñanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauralıq atuummitqinñiañitчуq taavruma aquagun. ²²Aasii Atanġum makua uvlut ilaññaqtaañisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkau-yumiñaitчуq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaññaqtaagisigai. ²³Taimaniġuqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuñ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiġiniaqasigik. ²⁴Atakkii anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat ilġisirut savaaqaġutiñ kamañatuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkuunuuna kinni-ñiaġniġaich Agaayyutim piksraqtaañi pisaġiyumiñaġumisigik. ²⁵Atañii, uqautigipsi taavrumiña atuummigaluaqnagu.

²⁶“Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuiłaaami inniġugu tatpavu-ñaqasi naagaqaa iriqsimaniġugu uvani tupqum iluani ukpiġiniaqasiuñ. ²⁷Atakkii Iġñiña Iñuum agġiġisiruq atriġugu ikniqpalañmun qaummaġik-sipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸Sumipayaqsuli tuquñaruq atpan, tavrurña tinmiaqpaich tuquñaraqtuġuurat katisuurut.



(Mt 24.28)

Agġiġiksraña Iġñiñan Iñuum

²⁹“Aquurañagunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiułhum, siqiñiq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumaġingiguni,
 uvlugiat katagaqmilutin qilaŋmiñ
 suli qaummatipayaaji siġlam nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰Taivrumani uvluni iġitchuqqutaa Iġniŋan Iñuum sagvigisiruq qilaŋmi. Iñupayaaja nunam qialuni qiniġisigaat Iġnija Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilaŋmiñ saŋŋimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun.

³¹Qalġuqtautiqqatuglugich nipituruat tuyuġigisigai isaġuligikkani katitchiyaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuŋnik nakitñapayaaq nunami.

Iġisaaksraja Asirritlaitchuam Napaaqtum

³²“Iġisaagaġitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukataniġ naugaqsiptomata suli suŋaaqsiplutin qituglipmata iġisimaraġigiksi upinġaam qalliġha. ³³Taatnatuntuuq qiniġupsigik tamatkua atuummiruat iġisimaniaqmigiksi Iġnija Iñuum qallilapiaqtilaaja qakma. ³⁴Iłumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuqaniŋniaŋitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵Iluqani nuna suli qilaq piyaqquk-kaugisiruk, aglaan uqałhich uqautigikkatka piiñġigumiñaitchut.

Pivia Aggiłiksrajan Iġisimaraitchuq

³⁶“Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaġ sumi tikisilaaksraja. Isaġulgich qilaŋmiittuat unniikii iġniġuruam nalugaat. Kisimi aapam iġisimagaa. ³⁷Iġnija Iñuum aggiqpan taimanisun itkisiruq atriługich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpałhum iñuich niġimaaqtut imiqsimaahutinlu, iłaqatniktuqhutin suli qitunġatin iłaqatniktuqtitlugich Noah-m isigñiałhanunaglaan umiamun. ³⁹Iñuich iġitchuġiñiñiñisut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisagiłgataqtitlutinj. Taatnatun itkisipmiuq Iġnija Iñuum aggiqpan.

⁴⁰Malġuk ajuatik savaktuak nautchiivini, iłaqataa tigurauliġisiruq aasiñ iłaqataa uniktauliġuni. ⁴¹Malġuk aġnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriuġvini, iłaqataa tigurauliġisiruq aasiñ iłaqataa uniktauliġuni.

⁴²“Taatnaġusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi aggiġniaqtilaajanik. ⁴³Aglaan iġisimayumagiksi una, tupqum iñuan iġisimayumiuj napmun iłikpan unnuaq tigliñniaqtim aggiġniaqtilaaja qaunaginayaqtuq tigliñniaqti siqumġutitquñiłlugu tupiġmiñun. ⁴⁴Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmiusi atakkii Iġnija Iñuum aggiġniaqtuq sassaġniġmi niġiugvigiñisapsitni.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuq Savakti

⁴⁵“Kiña tuniqsimaruajuapluni isumatuplunił savaktauva? Ilaaŋuruq añaayuaqam qaukiłiutikkaja atlanun savaktimiñun tupiġmiñi ittuanun

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

14 “Suliuvva Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan atriqaqtuq aņutmik iglausuktuamik uņasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qanaksriļiutinigai suurağmiñun. 15 Atausiq iñuk qaitchiñigaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipļuni pitļakkağmigun. Aasiñ aullağniqsuq iglaviksrağmiñun. 16 Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasunaqani tauqsigñiutiginigai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. 17 Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmuiq atlanik 2,000-nik. 18 Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayyqagmi manija. 19 Akuni piiļgatağaluaqami añaayyqañat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiñ makpiğarriqutiaqsiplugich maniksriusriañatigun. 20 Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlanik 5,000-nak-taağmiñnik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapņa 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuņa 5,000-nik.’ 21 Añaayyqañan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaņuniqsutin savakti! Tuniqsimmatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaņniağikpiñ aņalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayyqagikkapni.’ 22 Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik aggiqhuni uqağmuiq, ‘Ataniiq, qaitchikapņa 2,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuņa 2,000-nik.’ 23 Añaayyqañantuuq uqautipmiggaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruaņuniqsutin savakti. Tuniqsimmatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayyqagikkapni.’ 24 Tavrali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniñnik aggiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, iļisimagikpiñ. Anayaktuqtaunungitchutin aņun. Pukuiraqtutin nautchiivigiñgisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivigingisaqniñ nautchiaksranik. 25 Sivuugaplņa taatnaqlņa iriğitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ 26 Añaayyqañan uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Iļisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiigvigingisamniñ katitchiļuņalu kangaqsruivigingisamniñ nautchiaksranik. 27 Iļiñayağniğitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtuitļanayaqtuņa pimñnik naggutiñitnik.’ 28 Aasiñ uqautinigai atlat savaktit, ‘Pisigiņ taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasii taavrumuņa 10,000-tun maniqaquamun.’ 29 Tavraasiñ kiñapayaaq aņalatchiļļautuqtuq aatchuusriagmiñnik piññapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkağmiñnik piikkaugisiruq ilaaniñ. 30 Siņitchiuq piññañniurangitchuaq savakti taaqtuam taağniqsraņanun. Tavrani qiagisirut tiriquullaisa kiggutitiņ.

Aviktuiḡiksraq Nunam Iñupayaurañi

31 “Iḡñiña Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaḡuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamanaqtuamun. 32 Aasiñ inupayaurañi nunam katitaugisirut sivuḡaanun. Tavrani aviktuiḡisigai atausiuttaaḡlugich, atriḡugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuḡuraniñ. 33 Suli inillakkisigai ipnaich taliqpiñmi tuḡaanun, aglaali tuttuḡurat saumium tuḡaanun. 34 Umialgum uqautigisigai taliqpiñmiñi ittuat, ‘Mañḡaitchi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaaḡisiuḡ Agaayyutim aḡaayuqautaa itqanaiyaañuruuq ilipsitñun iñiqtauḡhaniḡaglaan nunam. 35 Atakkii niḡisuktauqama niqiksritchaḡigikma. Imiḡukamalu imiksritchaḡigikma. Iḡlaañukama aiyugaaḡuḡa isiqtitaaḡigikma. 36 Atnuḡaañitñama atraksritchaḡigikma atnuḡaamik. Atniḡñaqama takuraḡigikma. Isiqtaukama tikitḡuḡa isiqattaaḡaḡigikma.’ 37 Tavrali iñuich nalaunḡaruat kiuniaḡaat, ‘Ataniiq, qañaaḡlaan qiñiqpisigiñ niḡisukavich aasiñ niḡipkaḡutin naagaqaa imiḡukavich imiqtitaaḡivisiḡiñ? 38 Qañasuli qiñiqpisigiñ iḡlaañuḡlutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuḡaañitñavich atnuḡaaitpisigiñ? 39 Suli qañaaḡlaan qiñiqpisigiñ atniḡñaqḡutin naagaqaa isiqsiviñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ 40 Umialgum kiugisigai tamatkua itnaḡlugich, ‘Iḡmun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliḡnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaaḡigiksi uvañnun.’ 41 Aasiḡi uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuḡaani, ‘Piḡaitchi uvañniñ! Anasiñḡuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniḡmi itqanaiyaañuruamun tuunḡaḡmun isaḡuliñiñunlu. 42 Atakkii niḡisukama niqiksritḡaitchipsitḡa. Imiḡuliqama imiksritḡaitchipsitḡa. 43 Iḡlaañukama aiyugaatḡaitchipsitḡa. Atnuḡaitñama atnuḡaaitḡaitchipsitḡa. Atniḡñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatḡaitchipsitḡa.’ 44 Tavraptuuq kiuniaḡaat itnaḡutiñ, ‘Ataniiq, qañaaḡlaan qiñiqpisigiñ niḡisukavich imiḡukaviḡḡu naagaqaa iḡlaañukavich atnuḡaitñaviḡḡu, naagaunniñ atniḡñaqavich isiqtaukaviḡḡu aasiñ savautiñḡitḡutin?’ 45 Aasiñ kiuniaḡai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunḡitñapsi atautchimunniiñ nagliḡnaqniqsraqtuamun savautriñḡitchusi uvañnik.’ 46 Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiñḡuqsasqsiuviñmun, aglaali nalaunḡaruat isuitchuamun iñuḡiḡmun.”

Sivunniugun Tuqutchukḡuḡu Jesus

26 ¹ Jesus uqaḡuiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iḡsimarusi, malḡuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaañat atilik Apqusaakkauḡimik, aasiñ Iḡñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukḡiñich aḡaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun

qaukkuat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağukługu Jesus nalunautchilutiñ tuqulluguasiñ. ⁵Aglaan uqağniqsut, “Niğiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. İñuich aḡalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶Uvvaasriñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ḡum auyuqaqtualgum ⁷tikiññiğaa aḡnam saagaqhuni nakasruḡḡuaḡuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ḡum niaquanun niğiñiaqtitlugu. ⁸Maliguaqtaiñ qiniqamitruḡ iḡuaḡiññiğaat nipliqtut avatmun, “Supman asiñun tiprağiksaun atuqpaḡ? ⁹Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiñ nagliḡnaqtuanun.” ¹⁰Jesus-ḡum iḡitchuḡiplugu nipliutigikkaḡat uqautiniğai, “Suvaata una isumaaluksaaqpisiḡ aḡnaq? Savautigaḡa savaallautamik. ¹¹Nagliḡnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitḡa ataramik. ¹²Uvvauna aḡnam kuvikamiḡ tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iḡuvikkauḡksraḡa. ¹³Iḡumun uqautigipsi, nani-payaq tusaayugaallautaq quliaqtuaḡukpan nunapayaani, taavrumap-tuuq aḡnam savaḡa uqautaḡisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aḡiqtuq Aatchuutigisukługu Jesus

¹⁴Taimmali iḡaḡata qulit malḡuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukḡiḡitñun agaayuliqsit ¹⁵uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpisitḡa Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiḡiññiğaat iñuiññaq qulitun maniḡñik. ¹⁶Tavrakḡaniñaglaan Judas qaunaksruaqsi-ruq piviksramik aatchuutigisrukługu Jesus.

Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niğiqpagviani Atiliḡmi Apqusaakkauḡimik

¹⁷Sivulliqpiami uvluani niğiqpagvikaam puvlaksiḡniḡiḡaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiğaat Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvisiḡut niğiqpakisrapnik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik?” ¹⁸Kiuniğai, “Nunaaqqimugitchi aḡutmun iḡisimakkamnun uqautilugu, İḡisautri uqaqtuq, piviksraḡa qalliuraqtuq. Niğiqpagvia atilik Apqusaakkauḡimik niḡgiviḡisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.” ¹⁹Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ḡum piraksrirtutaatun ilinḡitñun, aasiñ itqanaiyaqhutiḡ niğiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡimik. ²⁰Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niḡisukhuni piqatigiplugich qulit malḡuk [maliguaqtini]. ²¹Niḡiñiallagmiḡ Jesus-ḡum uqautiḡai, “Uqautigipsi, iḡapsisamma aatchuutiginiagaḡa uumiksriñun.” ²²Iluqatiḡ isumaalutchallapiagaḡatut. Atausiuttaqhutiḡ apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaḡaunḡitchuq,

amii?” ²³Uqautigai, “Ilaanjuruq misuqatauruq arganmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaana uumiksriñun. ²⁴Igñinja Iñuum aullaġisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anjun Igñinjanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñġiññigumi.” ²⁵Tavralli Judas-ñum aatchuutigitniktuanan apiqsruġniġaa, “Iłisautrii, uvañauñġitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniġaa, “I, ilviuruq.”

Atangum Nullautchigvia

²⁶Niġillaġmiñ Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niġġisiuñ, tavrataamna timiga.” ²⁷Tigupluguasiiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imiġvigisiuñ! ²⁸Taamna auga maqip-kakkauruq iñuġiaktuanun aullaġniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmił iñuñnił. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiaġaa sivunniugutni iñuñnun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹Imitqinñianġitchuñ taavruma asiam misuġuaniñ uvakñaniñaglaan tikiłgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayuqautaani.” ³⁰Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut iġġimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaaliksrana

³¹Pisullaġmiñ Jesus-ñum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiaġipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałigni itna, ‘Tuqtkisigiga munaqsri, aasiiñ ipnaich siamillapiagutin.’

Zechariah 13:7

³²Aglaan anjpkakkaunikkuma tuquġiñmiñ, aullaġisiruñ sivup-sitñi Galilee-mun.” ³³Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlat suksraaġaluaqpatin sumiunniñ taatnaġumiñaitchikpiñ.” ³⁴Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu.” ³⁵Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piilaagiyumiñaiipiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaġmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilimun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaa-yutyaqtuaqtilluñ iñuñ.” ³⁷Aullautiplugich Peter malġuglu iġñanġik Zebedee-m alianniuliqsuq iłuiłiulilłapiaghunił. ³⁸Uqautigai, “Arrii,

uvva uqumaiļiullapiaǵniqsuŋa. Alianam pisag̃iħiñaaǵuqtaǵaana. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasiļlagluŋa.” ³⁹Taiñuŋaqttaallakhuni pullapiaqługu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigigupku piigun qal-lutaa nagliksaałhum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuhiginilłaptun aglaan ilvich pisułiptun.” ⁴⁰Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat. Apiqsrug̃nigaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpsitŋa atautchimiunniñ sassag̃nigmi? ⁴¹Siñiñniasuŋaqasi agaayulusiļu. Ukpisrsaisaiŋitchumausiļi uuktuaqsiugupsi. Iłumun irrusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴²Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piigumiñaitpan uvaŋniñ imiqtaksrag̃ipiaǵupku pilagu pisuhigikkan.” ⁴³Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii iri-ŋich siqupsag̃uliļapiaqhutiŋ. ⁴⁴Uvvaasiñ aullalgitchuq agaayutyahuni piŋatchiqługich, uqaqhuni taapkuniŋasuli uqautigikkaǵmiñik sivuani. ⁴⁵Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapisisuli iñiqtuq-siaqhusi? Uvva, sassaq tikitchuq aatchuutigikkauviksraŋa Iǵniñan Iñuum argaŋitñun killuliqirit. ⁴⁶Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaǵa imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷Jesus uqaǵugaaqtitlugu Judas agǵig̃niqsuq, ilaŋat qulit malǵuk maliguaqtit. Piqatiqag̃niqsuq iñugiallapiaqtuanik iñunŋik savikpiraq-tuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñiŋitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaŋitñiñiļu. ⁴⁸Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriñniñgai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taam-naugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹Taavrumatavra naliñiñaaqługu utlakkaa Jesus paǵlaplugu, “Paǵlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰Jesus-ŋum kiuniǵaa, “Iłauraamaan, tavra taatnaǵiaǵuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqłukługu Jesus tigugaat. ⁵¹Tavrani ilaŋata taapkua piqatiŋiñ Jesus-ŋum amuniǵaa savikpani uugiraqtiqługuasii savaktiŋa qaukħata agaayuliqsit. Uugiraqamiuŋ tavra siutaiqsig̃nigaa. ⁵²Tavrani Jesus-ŋum uqautigaa taamna, “Utiqtirruŋ savikpaiñ puŋanun atakkii iluqatiŋ aŋuyaktuat savikpakun piyaqquǵisirut savikpakun. ⁵³Isumanŋitpich inŋisruǵupku Aapaga ikayuqtaiļiqiluna, akkuvaurapiaq tuyuǵayaǵaa-ŋa qulit malǵuktun kavluutinik isag̃uliŋnik. ⁵⁴Taatnaǵupku qanuǵuni Agaayyutim uqałħa immiumagisiva uqaǵiruaq taatna ittuksraup-luni?” ⁵⁵Taavrumani Jesus-ŋum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqłuktauvik, atakkii agǵiqhusi tigutyaqłuna savikpaŋnik anautanig-lu. Uvlugag̃ipman aquppigaluǵaqtuŋa piqatigiplusi agaayyuvikpaŋmi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitŋa. ⁵⁶Aglaan iluqatiŋ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqałħich uqaǵikkanŋich sivuniksriqirit im-miumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiŋ maliguaqtit unitchaat pigruqhutiŋ.

Jesus Apiqsruqtugaat Uqaqsittaagvijnmi

⁵⁷Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautinigaat Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸Aasiñ Peter-m malijnigaa uñasiuraaqhuni qaukhiata agaayuliqsit igluqpañan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qiniñguklugu qanuñisitilaña. ⁵⁹Qaukhiñich agaayuliqsit suli iluqatin qqaqsittaagtitchirit pakaqañiqsut tanjigilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqutchuklugu. ⁶⁰Aglaan paqitchinijnñiqsut sumikunniñ, inuñgikkaluqhutin tikiaruat tanjigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malñuk tanjigilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹uqaqhutik, “Uvvauna inñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaquñhiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiñ nappatqiglugu piñasuni uvluni.’” ⁶²Uvvaasiñ qaukhiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak inñuk uqautakkun ilipkun?” ⁶³Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukhiata agaayuliqsit uqautiniga Jesus, “Itqañun una, Pakma nayuutirugut sivugaani inuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Iññina Agaayyutim?” ⁶⁴Jesus-ñum kiunigaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniñisigiksi Iññina Inuum aqupperuaq taliqpian tunjaani saññipayaaqtuam, aggiguni nuviyatigun.” ⁶⁵Tavrani qaukhiata agaayuliqsit aligaañigai atnugaani uqaqhuni, “Inñiñik uqañniqfuktañiqsuq! Suvaatami piqañupsaaqpisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqañniqfutaai. ⁶⁶Qanuq isumavisi?” Kiunigaat, “Tuquruksrañuqtuq.” ⁶⁷Aasiñ tivvuaqtuaqsiñigaat kiiñañagun qakiqtaqsimmaan pattaklugu argañmiknik. ⁶⁸Uqañniqsut, “Christ-ñuruatiin! Nalautchañutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹Taatnañhatni Peter aqupperiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsigaam tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkañ Jesus Galilee-ñmiu.” ⁷⁰Aglaan Peter piilaqtuq iluqañisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtılaapnik.” ⁷¹Aasiñ anipman qanitchañruamun, atlam qiniñlugu uqautiniga tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna inñuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷²Tavrani Peter piilaatqiksuk suamasiplugu, “Nalugiga taamna añun.” ⁷³Suli akkunilitchiiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Iñmun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsaglina uqañiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaña taavruma añutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalguqtañiqsuq. ⁷⁵Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inñiñun itna, “Aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu piilaagutiginiagikma piñasuniaglaan.” Tavra aniñluni qaniqsuq ihuiñliullapiqhuni.

Jesus Pilate-muutiniġaat

27 ¹Uvlaatchaurami qaukļinich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-ņuruat sivunniġņiqsut tuqqutchukļugu Jesus. ²Qiliqļugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³Tavrāli Judas, Jesus-ņum aatchuutigiriņa, iļitchuġikami Jesus-ņum tuqqutaksraġuqtılaanānik nunuuratchallāpiaġniqsuq utiqtitlugich taapkua iņuiņņāq qulit maniurat qaukļinittun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanittunlu Jew-ņuruat ⁴nipliqhuni, “Killuqsāqtuņa atakkii aatchuutigitnikļuņa patchisālaamik iņunmik.” Kiuniġaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaaġiġiņ.” ⁵Judas-ņum miļuqsautiniġai maniich agaayyuvikpaņmun. Aullaqami qimiņņiqsuq iņmiņik. ⁶Qaukļinich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliġņiqsut, “Maligutaksrakuānānāgitchuq tugvaigupta maninmik iļirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷Sivunniġņiqsut tauqsiutigisukļugu utkutchim nunaņanik iļuviqāġvi-gisukļugu iglaaņruanun. ⁸Taatnaqļugu taamna nuna taiguutiqaġaat nunaņanik augum ugluvaņnunaġlaan. ⁹Taamna immiūmaniqsuq uqautt-auruāq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaņa, “Tiguniġaich iņuiņņāq qulit maniich. (Taapkua maniich iņugiaktılaaņat Israel-aāġmiut sivunniutigikkaņich akiliutigisukļugich ilaanun.) ¹⁰Tauqsiutiginiġaat utkutchim nunaņa, maligutlugu atānġum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuġaa Pilate-ņum

¹¹Jesus qikaqtitlugu sivuġaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruġniġaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ņuruat?” Jesus kiuniġaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹²Aasiņ Jesus pasiikkaukami qaukļinittiiņ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniņļu kiunjiņņiġai. ¹³Kiisaimma Pilate nip-lippuq ilaanun, “Tusaqsāġinittpigich iļisimarrisuutiņich akikņaqhutin?” ¹⁴Aglaan Jesus-ņum kiunjiņņiġaa atautchimikunniņ uqaqsāġniġmik. Kavanauruāq quviġutchallāpiaġniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹⁵Uvvaasiņ ukiuġāġipman niġiqpāgvikaami kavanauruāq anipkairāġ-niqsuq atautchimik isiqtamik iņuich pisukkaņatnik. ¹⁶Taatnaļhatni iņuk isiqtauniqsuq iļisimallautakkaņat atiqāqtuāq Barabbas-mik. ¹⁷Iņugayaat katipmata Pilate-ņum apiqsruġniġai, “Nalliaknik anipkaitquvisit-ņa—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸Ilaan iļitchuġiniġaa tamatkua qaisilaaņat Jesus iņmiņun siqņataqa-

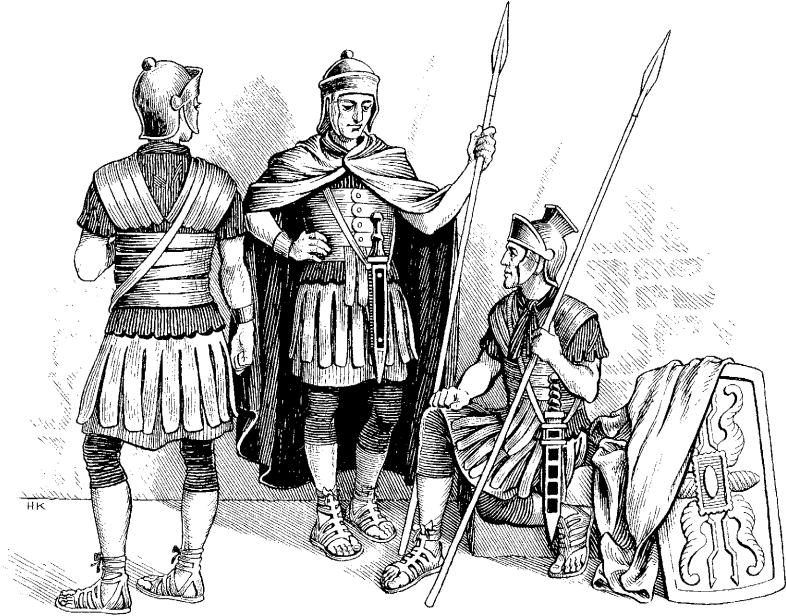
hig̃miktigun. ¹⁹Aasiĩn Pilate aquppiqaqlugu atangum aquppiutanani, aḡnaata tuyuḡniḡaa uqqamik itnaqlugu, “Iłaksianagu taamna nalaun-ḡaruuaq iñuk, atakkii iñuiliuḡutigillakkiga ugluvak siññaktuḡiplugu.” ²⁰Aglaan qaukḡiḡisa agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruatlu maliksunḡniḡaich iñugayaat apiqsruḡlugu anipkaquplugu Barabbas aasiĩn tuqqutillugu Jesus. ²¹Kavanauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkait-quvisitḡa?” Iñuich kiuliḡniḡaat, “Barabbas.” ²²Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suniaqpiḡuasiĩn Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatiḡ kiuniḡaat, “Kikiaktuutili sannig̃utamun.” ²³Pilate-ḡum nipliutiniḡai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñḡniḡisut nipitusiḡlapiaquhutiḡ, “Kikiaktuutili sannig̃utamun!” ²⁴Pilate iḡitchuḡiniḡisut qanuḡunniĩn piyumiñaiḡhanik suliasiĩn apai nipruaquhutiḡ iñuich. Imiksraqhuni iḡḡuḡniḡai argaḡni sivuḡaatni iñugayaat. Aasiĩn nipliḡhuni, “Uvva, patchisaunitchuḡa uuma iñuum tuqqutauniathagun. Taamna savaaḡigiksi.” ²⁵Iluqatiḡ iñuich nipaalaniḡisut, “Anasiĩḡuqsausiaksraq tuqqutauḡhagun illi uvaptiknun qitunḡaptiknunlu.” ²⁶Tavrani Pilate-ḡum anipkaḡniḡaa Barabbas, aasiĩn ipiḡaqtuḡtitqaaqlugu qaiññiḡaa Jesus aḡuyyiuḡtinun kikiaktuutityaquplugu sannig̃utamun.

Aḡuyyiuḡtit Mitautiginiḡaat Jesus

²⁷Aasiĩn Pilate-ḡum aḡuyyiuḡtiḡiñ Jesus aullautiniḡaat kavanauruam igluqpaḡanunaasii, katipkaḡḡugich aḡuyyiuḡtipayaat avataḡiḡlugu Jesus. ²⁸Atnuḡaiyaqlugu atipkaḡniḡaat kaviqsaamik atnuḡaamik. ²⁹Niaquḡusiuḡniḡisut kakitḡlaḡnanik iḡiplugu niaquanun tigung̃mialiqḡugulu ayauppiamik taliḡpiagun. Aasiĩn sitquḡhutiḡ sivuḡaanun mitautigiaqsiñiḡaat nipliḡhutiḡ, “Paḡlagiptigiñ, umialgat Jew-ḡuruat.” ³⁰Taatnaanikmata tivvuaqtuḡniḡaat Jesus pipḡlugu taamna ayaup-piaq anaumiaqsiḡluguasiĩn niaquagun. ³¹Mitautigisuiqamitruḡ Jesus aḡuyyiuḡtit mattaqlugu atnuḡaaq atukkana atnuḡaatqiksinniḡaat atnuḡaaniñik. Aasiĩn aullautiniḡaat kikiaktuutikkauviksraḡanun.

Jesus Kikiaktuutiniḡaat Sannig̃utamun

³²Aḡuyyiuḡtit anilḡmiḡ nalaunniḡaat aḡun Cyrene-naḡmiu atilik Simon-mik. Nunuripḡlugu taamna aḡun iqsruktinniḡaat Jesus-ḡum sannig̃utananiḡ. ³³Tikitñamiḡ imun atiliḡmun Golgatha, itna mumiu-tiqaqtuaq “Saunḡa niaqum,” ³⁴aḡuyyiuḡtit qaitchiñiḡaat misuqqumik avuuḡtamik sunamik. Aglaan Jesus-ḡum uuktuallakkaluaqamiuḡ imiḡuḡiñniḡaa. ³⁵Kikiaktuutianikamitruḡ Jesus aḡuyyiuḡtit autaaḡniḡaich atnuḡaani iḡmiknun saaptaqtuutigiḡplugich. ³⁶Aquvinniḡisut qaunagiasipḡlugu tavrani. ³⁷Qulaanun niaquan iliñiḡaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ḡuruat.” ³⁸Malḡuk



(Mt 27.31)

tigliņniaqtik kikiaktuutiqtatigipmiņigik Jesus-ņum, ȳlaqataa taliqpianun aasiĩn ȳlaqataa saumianun. ³⁹Iņuich apqusaauqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiņ pisaņņatinik Jesus-mun, ⁴⁰“Uqagũuruatin piyaqquȳhiņaunipȳlugu agaayyuvikpak nappatqigȳlugu piņasuni uvluni, anniqsuđi ilipnik. Iđņigikpatin Agaayyutim, atqagĩn sannigutamiņ.” ⁴¹Taatnatun qauktiņisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaņapmiņigaat Jesus. ⁴²Uqagņiqsut, “Ikayutlagaluagai atlat iņuich, aglaan iņmiņun ikayulguiņ-ņiqsuq! Umialgikpauņ Israel-ņum, ki atqagȳi kikiaktuutriviņmiņ. Aasiȳi ukpiđigisigikput. ⁴³Tunņaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisul-lapiagumiuņ anniqsuđliuņ Jesus pakma, atakkii uqagņiqsuq iđņiginipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴Taapkuak tigliņniaqtik kikiaktuutiqtatauruak ilaani pisaņapmiņigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵Uvluq qitiqquqman taaqsiņiqsuq nunapayaami piņasuni sassagņiđ-ņi. ⁴⁶Iȳyurņaqsipman quliņņugutaiȳam sassagņiņanun Jesus nipliđņiqsuq nipitusiȳlapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaņ, Agaayyutmaņ, suvaata suksraaqpiņa?) ⁴⁷Iȳaņisa iņuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruņ taamna uqagņiqsut, “Uvva uuma aņutum tuqȳirađaa Elijah.” ⁴⁸Tavrauvaa ȳlaņat iņuich tigusiņiqsuq misuktaqtua-

mik. Immiqsinnigaa misuġuqłunmik iliplugu qiruum nuvukkanjanun. Aasiin qaiññigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliġñiqsut, “Iłaksianasiun. Naipiqtuġlakput Elijah agġiġisipmagaan annautiyaġlugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniġniñiġñiqsuq. ⁵¹ Tavruguuq talukuyaaq nivinjaruaq agaayyuvikpañmi siiksiġniqsuq tatpichakña takanunaaġlaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyaġaich qupluqhutiñ. ⁵² Iłuvġillu añmaġniqsut aasiin iñugiaktuat Agaayyutim iñunji tuqugaluaktuat anjıtqik-hutiñ. ⁵³ Anjıtqianikamiñ uniññiġaich iluviqtin, aglaan aquagun anjıtqilhan Jesus-ñum nunaaqqimurñiqsut ipqitчуamun sagviqhutiñ iñugiaktuanun iñunñun. ⁵⁴ Anjuyyiuqtit añalatiñillu qaunaksriuat Jesus-mik qiniqamiñ aularuamik nunamik sulı supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiagñiqsut nipliqhutiñ, “Iłumun iġniġiniġaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñugiaktuat aġnat qiniqtuaġniqsut unjavaniñ. Tamatkua aġnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautriyaqhutiñ ilaanik. ⁵⁶ Iłaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakañak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulı aakañak iġñañisa Zebedee-m.

Jesus Iłuviġniġaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agġiġñiqsuq atilik Joseph-mik Arimatheaġmiumik maliguaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiġaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamiun timi aasii nimiqsruġniġaa salumaruamik ukiłhaamik. ⁶⁰ Aasiin inillañniġaa Jesus-ñum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaġañmi, iluviksraġmiñun iñmiñik. Aksraanikamitruñ uyaġakpak umiñniġaa talua iluvġum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvġum.

Munaqsrit Iłuviġmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiaġvium uvluan aquagun, qaukñiñich agaayuliqsit sulı Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutiñ, “Anjuun, itqaġikput taavruma kinnirim uqaġikkaña iñuunñagmi makit-qikkisiñipluni aquatigun piñasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piñasuni uvluni. Maliguaqtai agġiqpiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugich iñuich anjıtqinñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluñiq pigiitłukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ñum uqautiniġai, “Piksraġusi anjuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiun iluviq pisuqtılaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrani utlautiniqsut iluviġmun añmaġumiñaiyaġiaqługu uyaġak, sulı qaunaksriłiqługu anjuyyiuqtinik.

Jesus Anjıtqiksug Tuqułiġmiñ

28 ¹ Aquagun minguiqsiaġvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluni akunniqsaam, Mary Magdalene-ñumlu atlamlu

Mary-m qiniġiaġnigaak iluviq. ²Tavratavrani suamaruamik nuna iliq-sraqtuq, atakkii isaġulgan Atangum atqaghuni qilaŋmiñ aksraktinnigaa uyaġagruaq paananiñ aasii aquvirvigiplugu. ³Qiniñaña atriqaġniqsuq ikniqpalaŋmik, sulii atnuġaani qatiġniqsut aputitun. ⁴Iqsigiplugu qau-naksrit uuliksiñiqsut. Iliñiqsut tuqujaruatun iñuktitun. ⁵Isaġulgum uqautinigik aġnak, “Iqsiñatik. Iliisimagiga ivaqliqtik Jesus-mik kikiaktuutrauamik. ⁶Uvaniingitchuq. Añitqiksuq nipliġimisun. Maunaġitchik. Qiniġiatku Atanguruam nallavia. ⁷Aullaġitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Añitqiniñiqsuq tuquġiġmiñ aullaanikhuni sivupsitiñ Galilee-mun. Taamani qiniġisigiksi.’ Tavrugaaglaan.” ⁸Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviġmiñ iqsiġlaġmik quviasulla-piaġataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹Uqautriyaqtuqtitlugik maliguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ġum nalaun-nigik nipliutigaluni, “Paġlaġiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniġaak isigaŋigun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰Uvvaasiñ Jesus-ġum uqautiniġik, “Iqsiñatik. Aullaġutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniġisigaatja.”

Munaqsrit Quliaqtualhat

¹¹Tavraguuq, igliqtitlugik ilaŋich qau-naksrit nunaaqqimuñiqsut uqautiaqsiplugich qaukliŋich agaayuliqsit iluqaŋitiñik atuumaruamik. ¹²Uvvaasiñ taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatul sivunniuhutij aŋuyyiuqtitlu qaitchiñiġaich manigayaanic ¹³uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tig-liŋniġaat siñiktitluta aullautipluguasiñ. ¹⁴Taamnaasii uqautauruak kavanauruam tusaaniqupaŋ quyaliniñaqsaġisigikput qanuutaisitchaġusi.” ¹⁵Aŋuyyiuqtit akuqtuġniġaich maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtij. Taamna quliaqtuaq siaminŋasugaaqtuq akunġatni Jew-ġuruat uvluvaŋnunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶Tavraasiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-muñiqsut iġġimun Jesus aullaġvigitqukkaŋanun. ¹⁷Uvvaasiñ qiniqamitruŋ agaayyuviginiġaat, aglaan ilaŋisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸Jesus-ġum tikitluni uqautinigai, “Agaayyutim saŋniksriñniġaŋa aŋalataġitlasiplugich qilaŋmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹Taatnamik aullaġusi iñuŋnun nanipayaaq nunami maliguaqtigiuqtititichi, paptaaġlugich atqagun Aapauruamlu Iġniġuruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰Iliisautilugich kamaksritqulugich iluqaŋitiñik tillisigikkamnik ilipsitiñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutiġiġa ilipsitiñi ataramik isukitichaagataħhanunaglaan nunam.”